

TOIMINNALLINEN PÄIVÄ PELASTAKAA LAPSET RY:N
POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTON TUETTAVILLE
PERHEILLE JA TUKIHENKILÖILLE

”Olis kiva tulla toistekin”

Tiia Pätsi ja Jenni Rahko
Opinnäytetyö, syksy 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Pohjoinen, Oulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakonisen sosiaalityön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + diakonin ja
lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Pätsi, Tiia & Rahko, Jenni. Toiminnallinen päivä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tuettaville perheille ja tukihenkilöille: ”*Olis kiva tulla toistekin*”. Diak Pohjoinen, Oulu, syksy 2012, 65 s., 6 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) – diakoni + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyö on toiminnallinen produktio, joka toteutettiin yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston kanssa. Tarkoituksena oli järjestää yhteinen toiminnallinen päivä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tuettaville perheille ja tukihenkilöille. Tavoitteena oli vakiinnuttaa ensimmäistä kertaa järjestettävä yhteinen toiminnallinen päivä vuosittaiseksi tapahtumaksi. Toiminnallisen päivän tavoitteena oli edistää tuettavien perheiden ja tukihenkilöiden välistä yhteisöllisyyttä.

Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta. Toiminnalliseen osaan kuului toiminnallisen päivän suunnittelu, toteutus ja arviointi. Toiminnallinen päivä järjestettiin toukokuussa 2012. Päivään osallistui 30 henkilöä, joista kohderyhmää eli tuettavien perheiden jäseniä ja tukihenkilöitä oli yhteensä 24. Toiminnallisen päivän ohjelma oli lapsipainotteinen, ja siihen kuuluivat erilaiset toimintapisteet, tarjoilu ja taikurin esiintyminen.

Toiminnallista päivää arvioitiin kyselyllä, jossa tuettavilta perheiltä ja tukihenkilöiltä kysyttiin toiminnallisen päivän kokonaisuudesta, kestosta, vakiinnuttamisesta ja kehittämissuunnitelmista. Toiminnallisen päivän arviointiin kuului myös palaute Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattorilta ja Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistyksen puheenjohtajalta. Arviointiin kuului myös oma arviointi toiminnallisesta päivästä. Toiminnallisen päivän osallistujat pitivät päivää kokonaisuudessaan hyvänä.

Asiasanat: lapsiperheet, ennaltaehkäisy, lastensuojelu, vapaaehtoisuus, yhteisöllisyys, tukihenkilöt, diakonia, perhetyö, toiminnalliset menetelmät

ABSTRACT

Pätsi, Tiia and Rahko, Jenni

An activity day organized for Northern Finland regional office of Save the Children with families who need support and support persons: "It would be nice to come again".

65 p., 6 appendices. Language: Finnish. Oulu, Autumn 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services, Kindergarten Teacher Qualification.

The thesis was a functional production, which was carried out with Northern Finland regional office of Save the Children. The goal was to organize a shared activity day for Northern Finland regional office of Save the Children with families who need support and support persons. The purpose was to regularize the shared activity day that was organized for the first time into an annual event. The purpose of the activity day was to advance the communality between families who need support and support persons.

The thesis consists of two parts. A functional part included planning, achieving and estimating the activity day. The activity day was organized in May 2012. At the activity day there were 30 participants of which 24 were the objective group, that is families who need support and support persons. The programme of the activity day was directed at children. Different activity spots, service and the performance of a magician were included the activity day's programme.

The activity day was assessed by a questionnaire. The families and the support persons were asked about overall impression, the length of time, regularization and suggestions for how to improve the activity day. The estimation of the activity day included feedback from the preventive work coordinator of Save the Children Northern Finland regional office and the chairperson of Save the Children local organization of Oulu. Our own assessment was included also to estimate the activity day. The participants of the activity day thought that the day was good all in all.

Key words: families with children at home, prevention, child welfare, volunteering, communality, support persons, church social work, family work, functional methods

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN.....	8
2.1 Lapsiperheiden hyvinvointi.....	8
2.2 Lapsiperheiden arjen haasteet	8
2.3 Lapsiperheiden ja vanhemmuuden tukeminen.....	10
2.3.1 Vapaaehtoistyö perheiden hyvinvoinnin tukijana.....	12
2.3.2 Yhteisöllisyys perheiden hyvinvoinnin vahvistajana.....	13
3 PELASTAKAA LAPSET RY	15
3.1 Pelastakaa Lapset ry ja sen taustaa.....	15
3.2 Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnan määrittelyä	16
4 EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON DIAKONINEN PERHETYÖ.....	17
4.1 Diakonisen perhetyön lähtökohdat.....	17
4.2 Oulun evankelis-luterilaisten seurakuntien tarjoama apu lapsiperheille.....	19
5 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖPROSESSI.....	20
5.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	20
5.2. Toiminnallisen päivän lähtökohdat	20
5.3 Toiminnallisen päivän ideointi ja prosessin kulku.....	21
5.4 Toimintapisteiden kuvaus	24
6 TOIMINNALLISEN PÄIVÄN TOTEUTUS	26
6.1 Toiminnallisen päivän valmistelu	26
6.2 Päivän kulku.....	27
7 KYSELY TOIMINNALLISEN PÄIVÄN LAADUN MITTARINA	29
7.1 Laadullinen lähestymistapa.....	29
7.2 Aineiston analysointi.....	30
7.2.1 Toiminnallisen päivän kokonaisuuden arviointi	31
7.2.2 Päivän keston arviointi.....	33
7.2.3 Yhteisen toiminnallisen päivän tarpeellisuus.....	34

7.2.4 Toiminnallisen päivän kehittämis ehdotukset.....	35
8 TOIMINNALLISEN PÄIVÄN ARVIOINTI.....	36
8.1 Opinnäytetyön tekijöiden arviointi	36
8.2 Yhteistyökumppanin ja rahoittajan arviointi.....	38
9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	40
9.1 Eettisyys	40
9.2 Luotettavuus	41
10 POHDINTA	43
10.1 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen	43
10.2 Opinnäytetyön merkitys sosiaali- ja kirkonalalla.....	44
10.3 Produktion hyödynnettävyys ja kehittäminen	44
LÄHTEET	46
LIITE 1: Kysely tuettavien perheiden vanhemmille, tukihenkilöille ja lapsille	55
LIITE 2: Työelämäyhteyskysely.....	59
LIITE 3: Saatekirje.....	60
LIITE 4: Toiminnallisen päivän kutsu	61
LIITE 5: Kuvia toiminnallisesta päivästä	62
LIITE 6: Sopimus opinnäytetyöyhteistyöstä.....	64

1 JOHDANTO

Perhe-elämä on muuttunut viimeisten kymmenien vuosien aikana. Useat lapsiperheet kärsivät lähiverkoston puutteesta, sillä läheisimmät ystävät ja sukulaiset voivat asua pitkienkin matkojen päässä. Yhteisöllisyys on väistynyt, ja sen tilalle on tullut yksilökeskeisyys. Isovanhemmat eivät ole enää niin vahvasti läsnä lastenlastensa arjessa kuin aikaisemmin. Tähän on osaltaan vaikuttanut se, että isovanhemmat ovat yhä kauemmin kiinni työelämässä. Arki on nykyään kiireistä ja suorituspainotteista, mikä voi osaltaan johtaa lapsiperheissä vanhempien jaksamattomuuteen.

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimustyölle. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisella kentällä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista sekä toiminnan järjeistämistä tai järjestämistä. Lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, esimerkiksi kirja, ohjeistus tai tapahtuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Näin ollen tämä opinnäytetyö on toiminnallinen produktio, johon kuului toiminnallisen päivän suunnittelu, toteutus ja arviointi. Järjestimme yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ja Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistyksen kanssa toukokuussa 2012 ensimmäisen yhteisen toiminnallisen päivän Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tuettaville perheille ja tukihenkilöille. Yhteistyökumppanimme Pelastakaa Lapset ry on uskonnollisesti sitoutumaton, joten se vaikuttaa opinnäytetyössä kirkollisen puolen näkyvyyteen.

Yhteisellä toiminnallisella päivällä halutaan saada osallistujat toimimaan yhdessä ja näin luoda heille yhteisöllisyyden tunnetta. Yhteiset tilanteet ja niistä saadut elämykset voivat tuottaa lapsiperheille uusia ja erilaisia sosiaalisia kokemuksia (Leppiman 2010, 166).

Ihminen kokee elämänsä aikana erilaisia kriisejä. Joskus joko oma tai toisen ahdistus voi viedä voimavarat, ja tällöin eivät tavalliset apukeinot riitä. Mahdollisuus hakea ammattiapua on aina olemassa, eikä siihen turvautumiseen saisi olla liian korkea kynnys. (Björkstrand ym. 2008, 79–80.) Lapsiperheiden tukeminen on kohdistunut erityisesti ehkäisevään toimintaan, jossa vanhemmuuden tukeminen on keskeistä. Ehkäisevässä toiminnassa halutaan tukea perheitä ennen kuin ongelmat kasaantuvat sekä vaikeutuvat.

Perheen suhteiden ympäröivään yhteisöön tulisi toimia, jotta se tukisi koko perheen jaksamista ja erityisesti lapsen sopeutumista. (Sosiaaliportti 2012a.) Ehkäisevä työ on tärkeää ja siihen tulee panostaa. Viime vuosien perhesurmat ovat saaneet ihmiset ymmärtämään ehkäisevän työn merkityksen, ja näin ollen siihen on alettu kiinnittämään enemmän huomiota. Opinnäytetyön ajankohtaisuuden ja sen toiminnallisuuden vuoksi perehdyimme kyseiseen aiheeseen.

Opinnäytetyö antaa yhteistyökumppanille tietoa siitä, millainen toiminnallinen päivä voisi tulevaisuudessa olla ja millaista muuta yhteistä toimintaa Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimisto voisi järjestää. Viitekehyksen kautta tuomme lukijoille tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemisesta sosiaaalialalla ja diakonisesta perhetyöstä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

2.1 Lapsiperheiden hyvinvointi

Lapsiperheeksi luokitellaan perhe, jossa on alle 18-vuotiaita lapsia. Ideaali ydinperheestä syntyi Suomessa 1800-luvulla sekä vakiintui 1920-luvulla perhe-elämän malliksi. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 37.) Instituutiona perhe on kokenut muutoksia; lapsiperheet eivät ole yhtä vakaita kuin aikaisemmin. Perheen perustamista lykätään myöhemmäksi kuin ennen ja avio- ja avoliitot eivät pysy koossa yhtä kauan kuin aiemmin. Perheet ovat menettäneet kiinteyttään; ihmisillä on elämänsä aikana useita ja lyhytkestoisempia suhteita perheidensä jäseniin. Lapsiperheiden huono-osaisuus on myös muuttanut luonnettaan. Aiemmin huono-osaisuus merkitsi heikkoa asumistasoa, heikkoa työkykyä ja taloudellisen niukkuuden samanaikaista esiintymistä, mutta nykyään sen muodostavatkin pitkäaikaistyöttömyys sekä toimeentulotuen saaminen. (Kautto 1999, 63, 65; Sauli & Kainulainen 2001, 46; Sauli & Salmi 2001, 24; Vornanen 2001, 43–57; Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 126; Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 122.)

Hyvinvointi nähdään monimerkityksellisenä käsitteenä. Sen perustana ovat ihmisten elinoloihin eli asuinoloihin, työhön ja toimeentuloon kuuluvat tekijät. Hyvinvointiin nähdään kuuluvan myös terveys, sosiaaliset suhteet, omat kokemukset hyvinvoinnista ja omanarvontunne. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 21.) Suomalaislasten hyvinvointi on parantunut aineellisten elinolojen, taloudellisen toimeentulon, terveydentilan, sosiaalisten suhteiden, itsensä toteuttamisen ja onnellisten kokemusten myötä. Samaan aikaan osalle lapsista ja lapsiperheistä pahoinvointi on yleistynyt ja pienelle osalle väestöä on kasautunut vaikeakin pahoinvointia. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 11; Lammi-Taskula & Salmi 2010, 199.)

2.2 Lapsiperheiden arjen haasteet

Perheen arki on ihmisille niin tuttu asia, että siinä tapahtuvat ilmiöt, kuten tapahtumat ja toiminnot, tuntuvat itsestään selviltä. Lapsiperheiden arkeen liitetään usein sanat kiire ja

hektisyys. Perheen arjelle ominaista on syklisyys: tietyt rutiinit toistuvat päivästä, viikosta ja vuodesta toiseen. Lapsiperheiden arkea rytmittävät lasten hoito- ja kouluajat sekä vanhempien työ, harrastukset, ruokailut ja nukkuminen. Perheen arkeen kuuluu lisäksi asioiden tekeminen, riitely ja neuvottelu. Perhesysteemi on jatkuvassa liikkeessä; koko ajan tapahtuu jotain. (Rönkä ym. 2009, 12; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 16; Törrönen 2012, 47–50.)

Lapsiperheiden arkinen ennakoitavuus muuttui 1990-luvulla vallanneen laman myötä, jolloin eriarvoistuminen perheissä alkoi kasvaa. Usean lapsiperheen tulotaso laski ja lapsiperheiden osuus alemmissa tuloluokissa lisääntyi muun muassa vanhempainrahan ja kunnallisten kotipalvelujen leikkausten myötä. Lapsiperheiden palveluja heikennettiin, kun tuentarve nousi. Tälläkin hetkellä yhteiskunnan antama tuki lapsiperheille on pienempi kuin vajaa kymmenen vuotta sitten. (Bardy 2002a, 68; Bardy 2002b, 46; Salmi & Säntti 2002, 41; Hiilamo 2004, 131–132, 136; Törrönen 2012, 19.)

Lapsiperheiden palvelujen heikkeneminen on johtanut lapsiköyhyyteen. Lapsiköyhyyden riski on suuremmillaan yksinhuoltajaperheissä, lapsen ollessa alle kouluikäinen ja jos perheessä ei ole yhtään työssä käyvää aikuista. (Sauli & Kainulainen 2001, 46–50; Lammi-Taskula & Salmi 2010, 200–201; Tilastokeskus 2010.) Vuonna 2009 on tehty Hyvinvointi- ja palvelut (HYPA) kysely puhelinhaastatteluin 18–79 -vuotiaille suomalaisille. Aineistossa on 539 äitiä ja 506 isää, joilla on kotitaloudessa alle 18-vuotiaita lapsia. Vuoden 1990-luvun lamalla nähdään olevan pitkäaikaiset seuraukset. Toistuvat ja pitkään kestäneet taloudelliset ongelmat luovat epävarmuutta lapsiperheisiin. Taloudelliset ongelmat rasittavat vanhempien fyysisiä ja psyykkisiä voimia sekä luo haastetta parisuhteelle. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 2005, 211.)

Suomalainen perhe-elämä on myös muuttunut 2000-luvulla osaksi modernia yhteiskuntaa. Elämäntapaan kuuluu merkkituotteiden kuluttaminen, ja nautintoa haetaan muun muassa ruuasta ja viinistä. Ongelmat usein kasaantuvat osalle perheistä, ja näille perheille tyypillistä on moniongelmaisuus ja sosiaali- ja terveydenhuollon moniasiakkuus. Suurimpina ongelmina perheissä on vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat. Päihteiden käyttö on tasa-arvoistunut ja lisääntynyt. Suomessa on tyypillistä humalakuinen juomatapa, joka lisää alkoholin käytön sosiaalisia ongelmia, väkivaltaa ja lasten

hoidon laiminlyöntiä. Yhden perheenjäsenen päihdeongelma vaikuttaa kaikkiin perheenjäseniin. Haasteena ovat myös vaikeasti päihderiippuvaiset äidit. (Solantaus & Pruuki 2010, 322–323.)

Perherakenteen muutokset, kuten avioerojen lisääntymisen myötä tullut perheiden moninaistuminen luovat haasteita perhe-elämälle. Perheiden moninaistuminen asettaa uudenlaisia vaatimuksia perheiden kohtaamiseen ja tukemiseen. (Rönkä & Kinnunen 2002, 5; Sauli & Salmi 2002, 24, 26.)

Lapsen syntyminen tuo muutoksia parisuhteeseen. Perheen äiti tarvitsee sekä henkistä että konkreettista apua mieheltään. Äidin ja isän tehtävä on turvata riittävän myöhäiseen ikävaiheeseen asti lapsuus ja nuoruus. (Björkstrand ym. 2008, 101–104.) Suomalainen yhteiskuntarakente on muuttunut, sillä harvoin enää perheissä asuu kolmea sukupolvea. Ydinperhe asuu tavallisesti muualla kuin isovanhemmat. Vaarana onkin, että lapsiperhe jää usein vaille suvun ja isovanhempien tukea. Useimmiten lapsiperheiden ongelmana nähdäänkin lähiverkoston puute. (Rönkä & Kinnunen 2002, 5; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 43–44; Kaikkonen ym. 2012, 177.)

Lapsiperheissä työssäkäynti on yleisempää kuin muissa kotitalouksissa, ja se on muuttanut osaltaan lapsiperheiden arkea. Perheen ja työn yhteensovittaminen on suurin haaste lapsiperheiden arjessa. Vanhemman arjessa työn ja kodin raja voi hämärtyä: työt voidaan viedä kotiin asti. Perheiden vanhemmat saattavat kokea olevansa alistettuja kotitöiden, perherutiinien ja työrutiinien alla. Lasten vanhempien täytyy yhä enemmän tasapainoilla kodin ja työn välillä (Salmi 2002, 57; Sauli 2002, 48; Kinnunen & Mauno 2002, 99–102; Björkstrand 2008, 77; Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38, 43; Rönkä ym. 2009, 126; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 18.)

2.3 Lapsiperheiden ja vanhemmuuden tukeminen

Lait turvaavat kansalaisille oikeuden hyvinvointipalveluihin (Suomen perustuslaki 1999; Nuorisolaki 2006; Lastensuojelulaki 2007). Suomessa perhepolitiikan tavoitteena on luoda lapsille turvallinen kasvuympäristö ja turvata vanhemmille sekä henkiset että

aineelliset mahdollisuudet synnyttää ja kasvattaa lapsia. Lapsiperheille suunnatuissa palveluissa päämääränä on tukea vanhempia kasvatustehtävissään. Yhteiskunta tarjoaa erilaisia tukimuotoja ja lasten hoitojärjestelyjä tasatakseen lapsista perheille tulleet kustannukset. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006a, 4; Väestöliitto 2007, 3-4.)

Lapsiperheiden tukeminen on kohdistunut nykyään erityisemmin ennaltaehkäisevään toimintaan, jossa keskeisellä sijalla on vanhemmuuden tukeminen. Olennaista siinä on halu tukea perheitä ennen kuin ongelmat kasaantuvat ja vaikeutuvat. Lastensuojelun ehkäisevä työ on monia erilaisia toiminnan tapoja ja tasoja läpäisevä periaate, jolla pyritään takaamaan hyvän lapsuuden edellytykset lapsiväestölle. (Sosiaaliportti 2012b.)

Puhuttaessa ehkäisevästä lastensuojelutyöstä voidaan siihen laskea kaikki se työ, jossa tavoitteena on ennaltaehkäistä erilaisia pulmia lapsiperheissä. Päiväkodit ja koulut ovat isossa osassa ehkäisevässä lastensuojelussa. Ehkäiseviin toimenpiteisiin kuuluvat myös olennaisesti äitiys- lastenneuvolat ja nuorisotyö Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköillä on myös velvollisuus selvittää lapsen asema ja tuen tarve. Pyrkimyksenä on tarjota sitä, mitä lapsi tarvitsee ja mitä hän ei voi saada omilta vanhemmiltaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006b, 15; Lastensuojelulaki 2007; Sosiaaliportti 2012a.) Sosiaalitoimi voi tukea perheitä muun muassa taloudellisesti, tarjota apua koulunkäyntiin, asumiseen sekä ammatin hankkimiseen, järjestää loma- ja virkistyspalveluja ja tukihenkilötoimintaa (Heino 2001, 90; Sosiaaliportti 2012b).

Ehkäisevällä lastensuojelutyöllä voidaan tukea lapsiväestön osallisuutta omaan elämäänsä, suojella heitä ja taata heille mahdollisuudet yhteiskunnallisiin voimavaroihin. Lastensuojelun ehkäisevä työ on eettisesti vaativaa toimintaa; sen avulla etsitään universaaleja kaikille suunnattuja hyvinvointia tukevia palveluita sekä tuen muotoja. Palvelujen tarkoituksena on ehkäistä tietyssä elämäntilanteessa olevien lapsiryhmien huono-osaisuutta tai syrjäytymistä. (Saarnio 2005, 241; Törrönen & Vornanen 2005, 154–159; Lastensuojelulaki 2007; Sosiaaliportti 2012a.)

2.3.1 Vapaaehtoistyö perheiden hyvinvoinnin tukijana

Vapaaehtoistyön käsite alleviivaa yksilöiden toimintaa, sillä he tekevät toiminnastaan ratkaisun oman vapaan tahdon mukaisesti. Käsitteen vapaaehtoistyö käsitetään usein olevan ryhmien tai yksilöiden konkreettista toimintaa ja vapaaehtoistoiminnan käsite ymmärretään olevan tuota toimintaa organisoivien järjestöjen toimintaa. (Koskiahon 2001, 16.) Järjestöt saavat alkunsa siitä aktiivisuudesta, jota syntyy, kun ihmiset ovat huolissaan arkielämän ongelmista. Järjestöt ja niiden jäsenet ovat tunnistaneet yhteiskunnassa olevia tarpeita ja eri ihmisryhmien vaikeuksia selviytyä. Näiden merkkien perusteella järjestöt ovat käynnistäneet uusia tukimuotoja vapaaehtoisena toimintana. Monet toiminnat ovat alkujaan syntyneet järjestöjen kokeiluina. Myöhemmin niiden tuloksena on luotu uusia julkisia palveluja. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 18.)

Järjestöissä vapaaehtoistoimintojen merkittävimminä päämäärinä pidetään ihmisten omatoimisuuden ja osallistumismahdollisuuksien kehittämistä ja niiden tukemista. Ihmisten omatoimisuus ja mahdollisuudet osallistua vastaavat yhteisöllisyyden sekä itsensä toteuttamisen tarpeisiin. Yhdistykset organisoivat toimintaansa kaavamaisesti ja pyrkivät saavuttamaan osallistujien yhteiset kiinnostuksen kohteet. Koko kansalaisyhteiskunta ja järjestöt eivät ole täysin riippumattomia valtiosta, vaan valtio määrittelee raamit toiminnalle. Yhdistyksen toiminta on kuitenkin valtiosta riippumatonta, eikä se tavoittele taloudellista hyötyä. (Harju ym. 2001, 31–33; Hokkanen 2003, 92–94.)

Nykyaikana, kun on karsittu yhteiskunnan palveluja sosiaali- ja terveydenhuollossa, on keskusteltu siitä, mitä palveluja voitaisiin toteuttaa vapaaehtoistoiminnoilla. On kuitenkin muistettava, ettei vapaaehtoistoiminnan kuulu korvata ammattilaisten työtä vaan toimia siinä vierellä. Vapaaehtoistyön toteuttamiseen tarvitaan riittävästi resursseja. Rahaa, aikaa, työntekijöitä uusien vapaaehtoisten kouluttamiseen ja organisoimaan toimintaa sekä innostuneita vapaaehtoistyöntekijöitä tarvitaan, jotta vapaaehtoistoiminnalla on edellytykset toteutua. (Harju ym. 2001, 77–78.)

Anne Birgitta Pessin ja Tomi Oravasaaren tutkimuksen tulosten mukaan tulevaisuudessa vapaaehtoistoiminta on kansalaisjärjestöissä todella keskeistä ja usein jopa elinehto.

Järjestöjen vapaaehtoistoiminnan perustehtävänä on erityisesti oman toiminnan tukeminen, sillä ilman vapaaehtoisia merkittävän suuri osa järjestöjen toiminnasta jäisi pois. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan rakenteita on kehitettävä, jotta toiminta säilyisi ja kehittyisi edelleen. On kiinnitettävä tarpeeksi resursseja toiminnan koordinointiin ja tukemiseen, suunniteltava toimintaa, suhteutettava arkeen suunnitelmien ja tavoitteiden seuranta, panostettava kouluttamiseen ja ammattiosaamisen hankintaan, kannustettava jakamiseen ja verkostoihin, lisättävä toimijoiden tukea sekä tiedotusta, rekrytointia ja mainostusta. (Pessi & Oravasaari 2010, 161–162, 167–168.)

Kristillisen ajattelutavan mukaan hyvään ja oikeaan toisen auttamiseen kuuluu toisen asemaan samastuminen ja niiden asioiden tekeminen hänelle, joita toivoisi itselleen tehtävän. Raamatun kaltaisen säännön mukainen toiminta on yleispätevää ja universaalia, vaikkei uskoisi Jumalaan kristinuskon edellyttämin tavoin. On otettava huomioon myös se, ettei ihmistä voi auttaa vain osa kerrallaan. Ihminen on kokonaisvaltainen; psykofyysis-sosiaalinen kokonaisuus. (Harju ym. 2001, 27–28.)

Organisoitu vapaaehtoistoiminta Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa toteuttaa vastuuta hyvinvoinnista. Seurakuntien vapaaehtoistoiminnan yhteisenä periaatteena on ajattelutapa, joka perustuu lähimmäiskeskiseen, myötäelävään ja tasavertaiseen ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Ominaista seurakuntien vapaaehtoistoiminnalle on se, että siinä tehdään työtä joko yhteisön tai sen jäsenen hyväksi sekä tuetaan ja edistetään seurakuntalaisten omaa ja spontaania halua auttaa. (Harju ym. 2001, 66.) Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vapaaehtoistyötä voi tehdä monenlaisissa eri tehtävissä, kuten diakoniatyössä ystävä- ja tukihenkilötoiminnassa, lasten ja nuorten kanssa kerhohjoajana ja musiikkitoiminnassa kuorolaisena (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.).

2.3.2 Yhteisöllisyys perheiden hyvinvoinnin vahvistajana

Arkisessa kielenkäytössä ihmiset ymmärtävät usein yhteisöllisyyden tarkoittavan yhteenkuuluvuutta. Yhteenkuuluvuuden tunteeseen liittyvät vuorovaikutus sekä yhteinen jaettu kulttuuriperintö ja ideologia eli yhteiset arvot ja ihanteet. Yhteenkuuluvuuden

tunne on osa yhteistä toimintaa sekä sen symbolista merkitystä. Voidaan sanoa, että yhteisöllisyys on ryhmän kehittyvä ominaisuus. Ryhmä pyrkii yhteisiin tavoitteisiin kasvattamalla yhteistä tietoisuutta vuorovaikutuksen avulla. Nykyään yhteisöllisyys ei ole enää sidottu alueeseen, paikkaan eikä yhteiseen koettuun tai jaettuun historiaan, vaan nyt korostetaan vuorovaikutteisuutta, solidaarisuutta ja emotionaalisuutta. Ihmiset voivat tuntea vankkaa solidaarisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta myös sellaisia ihmisiä kohtaan, joiden fyysistä olinpaikkaa he eivät tiedä ja joiden kanssa he ovat vuorovaikutuksessa esimerkiksi Internetin välityksellä. (Hautamäki ym. 2005, 8–9; Raina & Haapaniemi 2007, 34; Saastamoinen 2009, 41–42; Lehtonen 2011, 203.)

Yhteisöllisyyden toteutuessa osallistujat pystyvät aitoon ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen, jossa pystytään tarvittaessa nostamaan esiin vaikeita ja kipeitä aiheita osaksi keskustelua. Yhteisöllisyyden katsotaan vahvistavan terveyttä, hyvinvointia, oppimista ja tuloksellisuutta. Myönteinen yhteisöllisyys lujittaa ihmisen olemassaolon perustaa. Siinä tavoitteellinen toiminta, vuorovaikutukseen liittyvät rakentavat ristiriidat ja ihmisten erilaisuus hyväksytään. Yhteisö saattaa olla merkittävä voimavara ja se auttaa kaikkia jäseniään toteuttamaan omaa yksilöllisyyttään. Yksilöiden erilaisuus tuo yhteisöön energiaa, jolla voidaan rakentaa yhteisöllisyyttä. Ihmiset kaipaavat yhteisöllisyyttä, joka koostuu yhdessä olemisesta ja tekemisestä, henkilökohtaisesti tärkeistä suhteista, luottamuksesta, vuorovaikutuksesta ja yhteenkuuluvuudesta. (Korkatti 2010, 173; Paasivara & Nikkilä 2010, 5,8.)

3 PELASTAKAA LAPSET RY

3.1 Pelastakaa Lapset ry ja sen taustaa

Pelastakaa Lapset ry on voittoa tavoittelematon sekä poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton suomalainen kansalaisjärjestö, joka työskentelee 120 eri maassa. Pelastakaa Lapset ry pyrkii parantamaan lapsiväestön asemaa sekä edistämään lasten edun toteutumista. Nykyään Pelastakaa Lapset ry tekee työtä heikommassa asemassa olevien lasten oikeuksien puolesta. Pelastakaa Lapset ry pohjaa toimintansa lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteelle. YK:n lasten oikeuksien yleissopimusten mukaisesti Pelastakaa Lapset ry vaikuttaa yhteiskunnan asenteisiin lapsia kohtaan auttamalla kriiseissä ja katastrofeissa olevia lapsia maailmalla sekä edistämällä lasten henkistä ja fyysistä hyvinvointia. (Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012a; Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012b, 1, 6.)

Pelastakaa Lapset Ry on perustettu vuonna 1922, jolloin Ester Ståhlberg ryhtyi hankkimaan kansalaissodan sotaorvoille kasvatuskoteja. Vuonna 1922 Ester Ståhlberg perusti Koteja Kodittomille Lapsille yhdistyksen, jonka tarkoituksena oli auttaa turvattomia lapsia. Järjestön tunnuslauseeksi muotoutui lause ”Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa hyvässä kodissa”. Järjestö määritteli toiminnalleen yhden tehtävän, joka oli hyvien ja pysyvien sijaisperheiden hankkiminen kodittomille lapsille. (Kauppi & Rautanen 1997, 20, 34–38.)

Vuonna 1936 laadittiin huoltolakeja, johon mukaan kuului lastensuojelulaki. Laki vahvisti yhdistystä sosiaalipoliittisena toimijana. Lastensuojelulaki ja sen tuomat tehtävät vahvistivat järjestön asemaa sekä toivat tunnettavuutta, jolloin myös palveluiden kysyntä lisääntyi. 1940-luvulla Koteja Kodittomille -yhdistys perusti Pelastakaa Lapset -organisaation, mutta nimi muutettiin kansainvälisten lastensuojelukontaktien vahvistamiseksi kaksikieliseksi: Pelastakaa Lapset ry - Rädda Barnen rf. (Kauppi & Rautanen 1997, 68–69, 105.)

Pelastakaa Lapset ry:n toimintaan kuuluu lastensuojelutyö, kansainväliset ohjelmat, paikallisyhdistykset, nuorisotoiminta ja vaikuttamistyö. Pelastakaa Lapset ry:n lastensuojelutyöhön kuuluu muun muassa adoptiot, perhehoitotoiminta, lomakotitoiminta, tukiperhetoiminta, tukihenkilötoiminta ja lastenkodit. Pelastakaa Lapset ry rahoittaa toimintansa muun muassa lahjoituksilla, jäsenmaksuilla, omalla varainhankinnalla ja Raha-automaattiyhdistykseltä saaduilla varoilla. (Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012a.)

3.2 Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnan määrittelyä

Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminta sai alkunsa Eppu-projektista, joka on lyhenelmä nimestä Elinvoimaa Perheille Pienin Uhrauksin. Eppu-projekti toimi vuosina 1998–2001 Itä-Suomen alueella. Eppu-projektin ensisijaisena tavoitteena oli tarjota tukea erilaisissa elämäntilanteissa eläville lapsiperheille. Yhtenä periaatteena oli se, että tukea ja apua pyrittiin tarjoamaan hyvin monenlaisille perheille sekä toiminta haluttiin pitää matalan kynnyksen palveluna. Eppu-projekti onnistui tehtävässään, sillä tukihenkilötoiminta juurtui ja vakiintui yhdeksi Pelastakaa Lapset ry:n ennaltaehkäiseväksi työmuodoksi. (Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2006, 5–7.) Ouluun tukihenkilötoiminta tuli keväällä 2011, ja tukihenkilöiden kouluttautuminen alkoi syksyllä 2011. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. (Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 14.2.2012.)

Tukihenkilötoiminta on perinteinen sekä laajasti käytetty vapaaehtoistoiminnanmuoto (Korhonen 2005, 7). Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnan tavoitteena on vapaaehtoisen tukihenkilön avulla auttaa pienten lasten perheitä. Tukihenkilön tehtävät perheessä vaihtelevat aina perheen tarpeen mukaan. Tukihenkilö voi toimia esimerkiksi kuuntelu- sekä keskustelukumppanina, apuna lastenhoidossa ja perheen/perheenjäsenen harrastuskaverina. Tukihenkilötoiminnan tavoitteena on koko perheen tukeminen. Tukihenkilö sopii nimikkoperheen kanssa siitä, miten yhteinen aika tukisi parhaiten sekä lasten että aikuisten jaksamista. Tukihenkilöt pyrkivät tarjoamaan ennaltaehkäisevää, maksutonta ja joustavaa apua erilaisille lapsiperheille erilaisissa elämäntilanteissa. (Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012c.)

4 EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON DIAKONINEN PERHETYÖ

4.1 Diakonisen perhetyön lähtökohdat

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tehtävänä on tunnustuksensa mukaan julistaa Jumalan sanomaa, jakaa sakramenteja sekä levittää kristillistä sanaa ja lähimmäisenrakkautta. Kristillisen sanoman levittäminen sekä lähimmäisenrakkauden toteuttaminen ovat seurakuntien vastuulla. Niissä näitä tehtäviä toteutetaan muun muassa diakonian avulla. Kultainen sääntö on yksi diakoniatyön tärkeimmistä ohjenuorista. (Kirkkolaki 1993; Harju ym. 2001, 25; Saari, Kainulainen & Yeung 2005, 131–132; Latvus & Elenius 2007, 14–16; Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2010; Kuusimäki 2012, 11–12; Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö i.a.)

Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat. (Matt. 7:12.)

Kirkon perhetyö perustuu Raamatun ihmiskuvaan ja elämäkäsitykseen. Keskeisintä on ihmisen arvo, ihmisen yhteys Jumalaan, toisiin ihmisiin, seurakuntiin ja käsitykseen elämästä. (Rättyä 2012, 103.) Suomessa evankelis-luterilaisen kirkon yksi tärkeä tehtävä on lapsen oikeuksista sekä perheen hyvinvoinnista huolehtiminen. Tämä tehtävä nousee kristillisen uskon ytimeistä. Kirkko haluaa oman perinteensä kautta puolustaa lapsen oikeutta hyvään, ja se haluaa olla ihmisen tukena koko elämänkaaren ajan: aina syntymästä kuolemaan saakka. Diakonian sekä erityistyömuotojen areenalla pyritään tukemaan kaikkein heikoimmissa asemassa olevia. Diakoniatyössä kohdataan yhä useammin lapsia perheidensä kanssa. Kirkko hoitaa tehtäväänsä yhteistyössä kaikkien toimijoiden, viranomaisten sekä yksityisten toimijoiden kanssa. Perhe on sekä yhteiskunnan että kirkon yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista. (Björkstrand ym. 2008, 104–106; Meidän kirkko – mukana perheiden arjessa 2010, 43–44.)

Kirkon tekemä perhetyö tarkoittaa kaikkea sitä toimintaa, jossa seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset tekevät vahvistaakseen perheiden hengellistä elämää, seurakuntayhteystä ja kasvua ihmisenä. Kirkon perhetyöhön kuuluu myös perheenjäsenten vahvistaminen ja tukeminen toistensa välittämiseen ja kunnioittamiseen vaikeissakin elämäntilanteissa

jaksamiseen. (Rättyä 2012, 103; Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.) Kirkon varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä lapsen kiinteää suhdetta vanhempiinsa. Tämän vuoksi toiminnan lähtökohtana on kumppanuus ja yhteistyö perheiden kanssa. Konkreettisina kirkon perhetyön muotoina ja auttamismenetelminä ovat keskustelut ja kohtaamiset perheitä ja vanhempia kokoavissa tapaamisissa, kirkollisissa toimituksissa, jumalal palveluselämässä tai diakonian ja perheneuvonnan piirissä. (Lapsi on osallinen 2008, 14.)

Aronen (2008) on tehnyt opinnäytetyön ”Lastensuojelua ja lasten suojelua. Tutkimus- haastattelu kunnan sosiaalitoimen ja seurakunnan diakoniatyön perhetyöstä”. Opinnäytetyön tavoitteena oli lähteä tutkimaan, mitä on diakoniatyön ja sosiaalitoimen perhetyö. Yhtenä tuloksena nousi esiin se, että diakoniatyön perhetyötä pidetään ennaltaehkäisevänä työnä, kun taas kunnan tekemää perhetyötä enemmän korjaavana työnä. Diakoniatyöhön liitetään hengellisyys ja kristillisen sanoman ylläpitäminen.

Rundgren (2008) on tehnyt opinnäytetyön ”Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena”. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata diakoniatyöntekijän toteuttamaa perhediakoniaa sekä tuottaa kuvaus muotoutumassa olevasta työmuodosta. Yhtenä tuloksena voidaan todeta, että diakoniatyöntekijät ovat viidessä eri roolissa toimiessaan perheiden parissa. Roolit ovat lapsen näkyväksi tuoja, perheen rinnalla kulkija, perheen toiminnan mahdollistaja, perheen parhaaksi – yhteistyön tekijä ja perheen kokonaistilanteen selvittäjä. Diakoniatyöntekijöiden työtä nähdään ohjaavan kristilliset arvot ja periaatteet.

Rättyä (2009) on tehnyt väitöskirjan ”Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa”. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla ja analysoida diakoniatyöntekijöiden käsityksiä työnsä sisällöstä ja yhteiskunnallisen muutoksen työlle tuomista haasteista. Yhtenä keskeisenä tuloksena oli diakonisen yksilö-, perhe-, ja yhteistyön alueellinen ja paikallinen yhteistyön vahvistaminen yksityisen, järjestöjen ja julkisen sektorin kanssa. Näin ollen ihmisten auttaminen tapahtuisi yhteistyössä ja kaikkien toimijoiden osaaminen tulisi hyödynnettyä.

Luokkanen ja Metsänheimo (2011) ovat tehneet opinnäytetyön ”Lapsidiakonia Limingan rovastikunnan seurakunnissa”. Työn tarkoituksena oli kuvailla ja analysoida Limingan rovastikunnan seurakuntien diakoniatyöntekijöiden käsityksiä lapsidiakoniasta. Tavoitteena

oli tuottaa tietoa lasten ja perheiden auttamisesta lapsilähtöisen diakoniatyön kehittämiseksi Limingan rovastikunnan seurakunnissa. Tulosten mukaan lapsia ja perheitä autetaan yhteistyössä kunnan ja seurakunnan eri työalojen kanssa. Perheen tukemisessa korostui moniammatillisuuden merkitys.

4.2 Oulun evankelis-luterilaisten seurakuntien tarjoama apu lapsiperheille

Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat tarjoavat koko perheelle monenlaista toimintaa. Lapsiperheet voivat olla mukana muun muassa messuissa, perhe- ja päiväkerhoissa, perheleireillä, kesäkerhoissa, musiikkileikkikoulussa sekä pyhäkoulussa. (Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a.a.) Suomen evankelis-luterilaisen kirkon perheasiainkeskukset tarjoavat keskusteluapua perheen ja parisuhteen kysymyksiin. Kirkon perhe-neuvonta on erikoistunut korjaavaan työhön ja auttamaan terapeutin keskustelun sekä sielunhoidon avulla perheen ja parisuhteen ongelmissa. (Björkstrand ym. 2008, 105; Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a.b.)

Vuonna 2011 Oulun Tuomiokirkkoseurakunnassa, Tuiran seurakunnassa, Oulujoen seurakunnassa sekä Karjasillan seurakunnassa on tavattu yhteensä 1975 lapsiperhettä. Lapsiperheille suunnattu apu on ollut pääasiassa ruoka-apua, ostokortteja lasten vaatteisiin, sekä laskujen maksamista. Lapsiperheet ovat saaneet taloudellisen avun lisäksi keskustelu- ja ohjausapua talousasioissa sekä tukea elämäntilanteisiin, esimerkiksi sairauteen tai avioeroihin. (Nivala; Keskinen; Fedotoff & Mukari, henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2012.)

5 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖPROSESSI

5.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää yhteinen toiminnallinen päivä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tuettaville perheille ja tukihenkilöille. Tavoitteena oli vakiinnuttaa ensimmäistä kertaa järjestettävä yhteinen toiminnallinen päivä vuosittaiseksi tapahtumaksi. Päivän tavoitteena oli edistää tuettavien perheiden ja tukihenkilöiden yhteisöllisyyttä.

Toiminnallista päivää arvioitiin kyselyllä, joka toimi laadun mittarina. Kyselyn avulla saatiin tietoa muun muassa toiminnallisen päivän kokonaisuudesta, tarpeellisuudesta ja mahdollisista kehittämissuunnitelmista. (Liite 1.) Kyselyyn vastasivat toiminnalliseen päivään osallistuneet tuettavat perheet ja tukihenkilöt.

5.2. Toiminnallisen päivän lähtökohdat

Teimme työelämäyhteyskyselyn Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattorille, jonka tarkoituksena oli tuoda esille toiminnallisen päivän järjestämisen tärkeys ja tarpeellisuus. Toiminnallinen päivä halutaan vakiinnuttaa osaksi Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tukihenkilötoimintaa. Työelämäyhteyskysely selkiinnytti myös, mitä meiltä odotettiin toiminnallisen päivän järjestäjänä. Toiminnallisella päivällä haluttiin edistää lasten ja perheiden hyvinvointia sekä lisätä arjen voimavaroja. Lisäksi toiminnallisella päivällä haluttiin edesauttaa lasten, perheiden ja tukihenkilöiden yhteistyötä. Yhteistyökumppanimme yhtenä pyyntönä oli, että tekisimme kyselyn toiminnalliseen päivään. Pelastakaa Lapset ry koki tärkeäksi saada tietoonsa, onko tuettavien perheiden ja tukihenkilöiden yhteinen toiminta tarpeellista. (Liite 2.)

Toiminnallisen päivän ohjelma oli suunnattu tuettavien perheiden lapsille, koska Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminta kohdistuu lapsiperheisiin. Suunnittelemissamme

toimintapisteiden lähtökohtana oli antaa vanhemmille vinkkejä, mitä kaikkea lasten kanssa voisi tehdä myös kotona. Käytimme toimintapisteiden suunnittelussa hyväksi omia kokemuksiamme lasten kanssa toimimisesta ja pedagogisia kirjoja. Toimintapisteitä tuli olla riittävän paljon, jotta kaikille ikäryhmille olisi tekemistä. Toiminnalliseen päivään sai osallistua koko perhe tukihenkilön kanssa tai lapset yhdessä tukihenkilön kanssa, mikäli vanhemmat eivät päässeet osallistumaan päivään. (Liite 2.)

Päätimme opinnäytetyöprosessin alussa, että käytämme opinnäytetyössä järjestämämme päivästä käsitettä toiminnallinen päivä, mutta tuettaville perheille ja tukihenkilöille olemme käyttäneet käsitettä puuhapäivä. Päädyimme käyttämään puuhapäivä-käsitettä, koska ajattelimme sen olevan osallistujille helposti lähestyttävämpi nimi kuin toiminnallinen päivä.

5.3 Toiminnallisen päivän ideointi ja prosessin kulku

Tapahtuman järjestämisessä pisin ja aikaa vievin vaihe on suunnittelu. Tapahtuman suunnittelu tulisi aloittaa tarpeeksi ajoissa: hyvin suunniteltu on puoleksi tehty. Suunnittelun varhaisessa vaiheessa tulisi ottaa huomioon ne ihmiset, joiden panosta tarvitaan tapahtuman toteutuksessa. Näin saataisiin mukaan erilaisia ideoita ja näkökulmia, jolloin tapahtuman onnistumisen todennäköisyys kasvaisi. (Vallo & Häyrynen 2003, 179.) Lokakuussa 2011 saimme Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattorilta ehdotuksen järjestää yhteinen toiminnallinen päivä tuettaville perheille ja tukihenkilöille opinnäytetyönä. Ensimmäinen tapaaminen yhteistyökumppanimme kanssa oli joulukuussa 2011. Tammikuussa 2012 aloimme miettiä toiminnallisen päivän sisältöä, ohjelmaa ja ajankohtaa. Teimme myös tehtävien jaon yhteistyökumppanimme kanssa. Toiminnallisen päivän sisällön suunnittelu ja toteutus, saatekirjeiden, kutsujen sekä palautelomakkeiden teko kuuluivat meidän vastuullemme. Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattorin tehtävänä oli olla yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistyksen kanssa ja ottaa vastaan ilmoittautumiset päivään.

Tapahtumapaikan sijainti ulkopaikkakunnalla voi vähentää osallistujien määrää, joten on tärkeää ottaa huomioon mahdollisen tapahtumapaikan sijainti. Valitessa tapahtumapaikkaa tulisi ottaa huomioon tilaisuuden luonne ja osallistujat. (Vallo & Häyrynen 2003, 156.) Tilojen tuli sijaita lähellä Oulun keskustaa, jotta tuettavilla perheillä ja tukihenkilöillä olisi mahdollisimman vaivatonta osallistua päivään. Kriteerinä toiminnallisen päivän tiloiksi oli lisäksi se, että lapsilla olisi riittävästi tilaa liikkua vapaasti, joten liikuntasali osoittautui parhaaksi vaihtoehdoksi. Helmikuun alussa vuonna 2012 saimme tietää, että Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistys oli lupautunut rahoittamaan järjestämämme toiminnallisen päivän ja yhteistyökumppanimme oli saanut Luovin opilaitoksen liikuntasalin ilmaiseksi käyttöömme.

Tapahtuman ajankohtaan ja keston tulisi kiinnittää huomiota, sillä ne voivat vaikuttaa siihen, kuinka moni osallistuu tapahtumaan. Tapahtuman kestoa suunniteltaessa tulisi miettiä, kuinka saada tapahtuma tyylikkäästi vietyä läpi niin, että tapahtumalla on selkeä alku ja loppu. Keväällä otollisin aika järjestää tapahtumia on toukokuu. (Vallo & Häyrynen 2003, 163–165.) Toiminnallisen päivän ajankohdaksi varmistui lauantai 12. toukokuuta 2012 kello 13.00–16.00. Sovimme yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa päivän kestoksi kolme tuntia, jolloin lapsiperheiden olisi helpompi osallistua päivään. Mikäli päivä olisi pidempi, lapsiperheet eivät välttämättä jaksaisi osallistua päivään.

Kaikilla järjestetyillä tapahtumilla on aina jokin tavoite; organisaatioilla tavoite on yleensä konkreettinen. Järjestäessä tapahtumaa tulisi pohtia, mikä on tapahtuman tavoite ja miksi se järjestetään. (Vallo & Häyrynen 2003, 129–130.) Helmikuun lopussa tapasimme uudestaan yhteistyökumppanimme ja aloimme pohtia konkreettisesti toiminnallisen päivän tavoitteita ja sisältöä. Tapaamisessa päätimme, että toiminnallinen päivä sisältäisi erilaisia toimintapisteitä eri-ikäisille lapsille.

Parasta hyvin suunnitellussa ja toteutetussa tapahtumassa on yllätyksellisyys, jota tarvitaan tapahtuman elämyksellisyyden varmistamiseksi. Yllätyksellä saadaan piristystä ja elävyyttä tapahtumaan. Yllätyksellisyys kertoo aidosta välittämisestä sekä saa osallistujat tuntemaan olonsa tervetulleiksi ja tärkeiksi. (Vallo & Häyrynen 2003, 188–190.) Toiminnalliseen päivään halusimme saada lisäksi ulkopuolisen yllätysesiihtijän. Mietimme muun muassa klovneja, sirkuskoulua ja taikureita. Päädyimme valitsemaan taiku-

rin, koska se oli sopiva rahoituksellemme ja kohderyhmällemme. Toiminnallinen päivä ajoittui äitienpäiviäviikonlopulle, joten halusimme myös tarjota osallistujille äitienpäiväkakkukahvit.

Tapahtumapaikka tulee tarkistaa aina hyvissä ajoin etukäteen ja arvioida kriittisesti sen soveltuvuutta kohderyhmälle. Tapahtumapaikkaa valitessa tulee ottaa huomioon muun muassa tilan koko ja sen sopivuus suhteessa tapahtuman luonteeseen, tarjoilun järjestäminen ja saniteettimahdollisuudet. (Vallo & Häyrynen 2003, 157–158.) Maaliskuussa 2012 kävimme yhteistyökumppanimme kanssa tutustumassa Luovin oppilaitoksen liikuntasaliin. Kartoitimme saatavilla olevat välineet ja tilat. Tarkoituksena oli hyödyntää Luovin liikuntavälineitä mahdollisimman paljon järjestämässämme toiminnallisessa päivässä. Maaliskuun aikana teimme myös talousarviointilomakkeen yhteistyökumppanillemme. Talousarvioinnissa listasimme kaikki päivän kulut, joita olivat muun muassa tarjoilu, esiintyjä ja askartelutarvikkeet. Saatekirjeet ja kyselyn teimme maaliskuun aikana. (Liite 3; Liite 1.)

Tapahtuman kutsu toimii tapahtuman esitteenä. Kutsu luo odotukset tapahtumasta sekä antaa mielikuvia ja luo tunnelmaa. Kutsun suunnitteluun tulisi panostaa, sillä sen olisi hyvä puhutella vastaanottajaa ja saada hänet ilmoittautumaan tapahtumaan. Tapahtumaan ilmoittautuminen voi tapahtua puhelimen, sähköpostin, faksin ja kirjeen välityksellä. Sähköpostin välityksellä tehdyt ilmoittautumiset ovat lisääntyneet ja ne toimivat esimerkiksi organisaatioiden sisäisissä tapahtumissa. (Vallo & Häyrynen 2003, 142–143, 149–150.) Kutsut toiminnalliseen päivään lähetimme huhtikuun puolessa välin sähköpostitse tukihenkilöille ja kirjeitse tuettaville perheille. (Liite 4.) Tukihenkilöt olivat toivoneet, että tapahtumakutsu lähetettäisiin heille sähköpostitse. Tuettaville perheille lähetimme tapahtumakutsut kirjeinä, koska koimme että se tavoittaisi heidät paremmin.

Tapahtuman onnistumiseen vaikuttavat monet asiat, kuten pienet yksityiskohdat. Suunnittelun tulisi olla perusteellista ja toteutus tinkimätöntä. Päivän onnistumiseen vaikuttavat ohjelma, esiintyjät, tilat, teema ja rytmitys. Rytmityksessä tulee ottaa huomioon tapahtuman kesto. (Vallo & Häyrynen 2003, 187–188.) Huhtikuussa 2012 pidimme yhteistyökumppanimme kanssa lyhyen palaverin, jossa kävimme vielä läpi toiminnallisen päivän sisältöä ja päivän rytmitystä. Sovimme myös, että yhteistyökumppanimme ottaa

valokuvia toiminnallisesta päivästä. (Liite 5.) Sopimukset opinnäytetyöyhteistyöstä laadimme huhtikuun aikana. (Liite 6.) Tilasimme myös kakut leipomosta, ja taikurin esiintyminen toiminnallisessa päivässä varmistui. Toukokuussa 2012 saimme yhteistyökumppaniltamme rahat toiminnallisen päivän tarvikkeiden ostamista varten. Luovin oppilaitoksen liikuntavälineiden vähyden vuoksi jouduimme hankkimaan lisää välineitä. Suurimman osan toiminnallisen päivän tarvikkeista saimme Lomakoti Onnelasta Haukiputaalta. Huhtikuun lopussa otimme yhteyttä paikallisiin lehtiin. Tavoitteena oli saada Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tukihenkilötoiminta näkyväksi.

5.4 Toimintapisteiden kuvaus

Järjestämässämme toiminnallisessa päivässä oli yhteensä 16 toimintapistettä, joita olivat tempurata, hieronta, keinuhevokset, väritys ja piirustus, äitienpäiväkorttien askartelu, puuhelmikorujen teko, kivien maalaus, pelipiste, korttitemput, kasvomaalaus, tarkkuusheitto, keilaus, sähly, twist-hyppely, hyppynaru ja leikkivarjo. Askartelupisteiden tarkoituksena oli saada lapset käyttämään luovuuttaan, sillä luovalla itseilmaisulla on suuri merkitys lapsen yksilölliselle kehitykselle (Mäki-Tuominen & Aalto 2010, 120). Näin ollen panostimme askartelupisteisiin ja niissä oleviin materiaaleihin.

Tempuradan otimme mukaan toiminnalliseen päivään, sillä kokemustemme mukaan tempurata kiehtoo varsinkin pienempiä lapsia. Tempurataan kuuluivat pitkät puupenkit, kahdesta tuolista ja matosta tehty tunneli, puolapuut, kiipeilyseinä ja kangastunneli, joka on pienille lapsille usein mielekäs (Pietilä 2002, 210). Hierontapisteessä oli patjoja ja hierontapallo, missä tuettavien perheiden vanhemmilla ja tukihenkilöillä oli mahdollisuus käydä rentoutumassa lasten kanssa. Rentoutumisella nähdään olevan vaikutusta esimerkiksi ihmisen stressitason laskuun (Mäkelä 2005, 1546; Kajaste & Markkula 2011, 102–103).

Leikkivarjolla haluttiin saada osallistujat toimimaan yhdessä. Lasten keskuudessa leikkivarjo on pidetty leikkiväline, jonka vuoksi otimme varjon yhdeksi toimintapisteeksi (Autio & Kaski 2005, 52). Pelipisteeseen olimme valinneet monenikäisille tarkoitettuja

pelejä, kuten palapelejä, lautapelejä ja muistipelejä. Yhteistyökumppanimme ehdotti keinuhevosten ottamista mukaan päivään, ja siten saimme pienemmille lapsille lisää mieluisaa tekemistä.

Otimme toiminnalliseen päivään mukaan myös liikunnallista toimintaa, koska liikunta edistää niin lapsen kehitystä kuin terveyttä (Autio & Kaski 2005, 54–55; Airas & Brummer 2006, 165; Nuori Suomi- iloa liikkeelle 2008; Asantti & Sääkslahti 2010, 85; Kurunlahti 2012, 27). Halusimme tuoda toiminnalliseen päivään monipuolista tekemistä, joten suunnittelimme keilaus, hyppynaru, twist- hyppelyn, sählyn ja kaksi erilaista tarkkuusheittopistettä. Toiminnalliseen päivään kuuluivat myös korttitemput ja kasvo- maalaus. Tahdoimme näillä kahdella toimintapisteellä ilahduttaa lapsia ja saada päivään jotain erityistä.

6 TOIMINNALLISEN PÄIVÄN TOTEUTUS

6.1 Toiminnallisen päivän valmistelu

Järjestimme yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston kanssa toiminnallisen päivän Oulun seudun alueella asuville tuettaville perheille ja tukihenkilöille keväällä 2012. Toukokuussa 2012 Oulun seudulla Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimistossa tuettavia perheitä oli 20, joissa lapsia oli 49. Tukihenkilöitä oli 22. Perheiden lapset ovat iältään 0–12-vuotiaita. (Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 23.11.2012.)

Tapahtuman toteutus voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: rakennusvaihe, itse tapahtuma ja purkuvaihe. Näistä rakennusvaihe on aikaa vievin osuus, tällöin tilat laitetaan kuntoon itse tapahtumaa varten. Tapahtuma, jota on suunniteltu jopa useita kuukausia, on muutamassa tunnissa ohi. Purkuvaihe alkaa viimeisen osallistujan lähdön jälkeen. (Vallo & Häyrinen 2003, 184–185.) Saavuimme Luovin oppilaitokselle lauantaiaamuna laitamaan paikkoja valmiiksi. Olimme jo aikaisemmin käyneet tutustumassa Luovin oppilaitoksen liikuntasaliin ja piirtäneet pohjapiirustuksen tilasta ja pisteiden sijoittelusta. Toimintapisteet sijoitimme saliin siten, että pisteestä toiseen oli helppo siirtyä. Sijoitimme vauhdikkaat pisteet salin perälle ja askartelupisteet salin alkupäähän. Tällöin pienemmillä lapsilla oli turvallista leikkiä salin alkupäässä. Äitienpäiväkakkutarjoilut ja laatikon kyselyjä varten sijoitimme salin ulkopuolella olevaan kahvioon. Näin saimme Luovin liikuntasalin käyttöön pelkästään toimintapisteille ja lasten vapaaseen liikkumiseen.

Äitienpäiväkorttien tekoon hankimme erivärisiä korttipohjia, kimalleliimoja, nauhoja ja monenlaisia tarroja ja koristeita. Väritys- ja piirustuspuoleeseen hankimme kyniä, värituskuvia ja paperia. Kivienmaalaukseen ostimme akryylivärit, kotoa otimme siveltimeet ja kivet keräsimme luonnosta. Puuhelmikorupisteeseen hankimme erivärisiä puuhelmiä ja nauhoja. Pelipisteeseen saimme pelit pääosin Lomakoti Onnelasta. Yhteistyökumppanimme toi maalit kasvomaalaukseen ja korttitemppujen tekijä toi itse kortit mukanaan, joten meidän ei tarvinnut itse hankkia kyseisiin pisteisiin mitään tarvik-

keita. Samaan aikaan kun sijoitimme tarvikkeita pisteisiin yhteistyökumppanimme ja vapaaehtoinen auttajamme laittoivat salin takaosan valmiiksi. Temppuradan teimme itse, sillä meillä oli selvä visio siitä, millaisen me siitä haluaisimme. Tämän tehtyämme siirryimme valmistelemaan kahviota.

Saatuamme toimintapisteet valmiiksi ja kahvion puolen kuntoon aloimme koristella salia. Olimme ostaneet koristelua varten ilmapalloja, joten koristelu tapahtui niiden avulla. Laitoimme ilmapalloja roikkumaan eri puolille salia. Koristelusta ylijääneet ilmapallot puhalsimme lasten vapaaseen käyttöön. Saimme paikat valmiiksi jo hyvissä ajoin ennen osallistujien tuloa, joten ehdimme vielä tarkistamaan kaikki toimintapisteet ja pystyimme vielä tekemään hienosäätöjä. Yhteistyökumppanimme kävi myös laittamassa opastelaput oppilaitos Luovin pääsisäänkäynnin ovelle.

Olimme aikaisemmin sopineet yhteistyökumppanimme kanssa päivän työnjaosta. Yhteistyökumppanimme rooli oli olla mukana päivässä, auttaa tarvittaessa ja hakea täyte-kakut Huovisen Leipomosta. Vapaaehtoiset auttajat vastasivat kasvomaalauspuolesta ja korttitempuista. Meidän tehtävänämmä oli huolehtia tarjoilujen kattamisesta, tervetulo- ja kiitospuheesta, toiminnan rytmittämisestä ja päivän yleisestä sujuvuudesta.

6.2 Päivän kulku

Toiminnallisen päivän aamuna saimme tietää yhteistyökumppaniltamme, että ilmoittautuneista perheistä kolme oli joutunut perumaan tulonsa. Koimme sen menetyksenä, sillä perheitä oli muutenkin ilmoittautunut päivään melko vähän. Yhteistyökumppanimme meni noin kello 12.50 pääovelle vastaanottamaan osallistujia. Me odotimme osallistujia Luovin liikuntasalin edessä. Aluksi osallistujia tuli paikalle hitaasti, joten jouduimme hieman siirtämään aloitusta, sillä tarkoituksenamme oli pitää tervetulo puhe. Odotettuamme hetken aikaa päätimme aloittaa, sillä lapset alkoivat olla jo hieman levottomia. Pidimme yhdessä tervetulo puheen, jossa esittelimme alkuun itsemme ja kerroimme, että toiminnallinen päivä on osa opinnäytetyötämme. Kerroimme toimintapisteistä ja päivän rytmityksestä. Lopussa vielä mainitsimme kyselystä ja sen tärkeydestä sekä kerroimme, mihin kysely tulee palauttaa. Toiminnallisessa päivässä oli meidän lisäksi 30 osal-

listujaa, josta kohderyhmää eli tuettavien perheiden jäseniä ja tukihenkilöitä oli yhteensä 24.

Osallistujat saapuivat tapahtumaan eri aikoihin, joten päätimme, että toinen meistä on salin sisäpuolella ja toinen ottaa vastaan myöhemmin tulleita osallistujia. Toivotimme myös myöhemmin paikalle tulleet osallistujat tervetulleeksi päivään ja kerroimme kyselystä ja päivän rytmityksestä. Osallistujat alkoivat heti omatoimisesti toimia eri pisteissä. Kello 14.30 oli vuorossa äitienpäiväkakkukahvit. Samaan aikaan toiminnallisen päivän rahoittaja eli Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistys kertoi heidän toiminnastaan ja tulevista kesän tapahtumista. Tarjoilun jälkeen yllätysesiiintyjä Kari taikuri aloitti esityksensä. Taikuri esiintyi noin 20 minuuttia, jonka jälkeen oli vuorossa kiitossanat. Kiitimme taikuria esityksestä, yhteistyökumppania tiiviistä yhteistyöstä sekä Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistystä toiminnallisen päivän rahoittamisesta. Kiitokseksi ojensimme heille äitienpäiväkukkakimput.

Kiitospuheen jälkeen osallistujilla oli vielä hieman aikaa omatoimiseen tekemiseen. Samalla taikuri teki lapsille ilmapallohahmoja mukaan kotiin vietäväksi. Ennen kotiinlähtöä moni osallistuja vastasi vielä kyselyyn. Kello 16.00 päivä päättyi ja osallistujat lähtivät kotiin, jonka jälkeen aloimme yhteistyökumppanimme sekä muutaman vapaaehtoisen kanssa siivota ja kerätä tavaroita.

7 KYSELY TOIMINNALLISEN PÄIVÄN LAADUN MITTARINA

7.1 Laadullinen lähestymistapa

Opinnäytetyön kyselyn vuoksi perehdyimme laadulliseen tutkimukseen. Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä on muun muassa se, että tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon keräämistä ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tieto kerätään suoraan ihmisiltä ja analyysinä käytetään induktiivista sisällönanalyysia. (Kylmä & Juvakka 2007, 16–17; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusta ohjaavat mitä, miksi ja miten -kysymykset. Osallistujat valitaan usein tarkoituksenmukaisesti ja heillä on kokemusta tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa ominaista on myös läheinen kontakti tutkimuksen osallistujiin. Lähtökohtana on todellisuus tutkimuksen osallistujien näkökulmasta. (Kylmä & Juvakka 2007, 26–29.)

Yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa on käyttää kyselyä, jossa aineisto voidaan kerätä postitse, puhelimitse tai paikalla (Vilkka & Airaksinen 2003, 57; Valli 2010, 103). Vastajat täyttivät kyselyn toiminnallisen päivän aikana. Näin toimiessamme halusimme varmistaa mahdollisimman suuren vastausprosentin.

Kyselyn etuna on, että sen avulla voidaan kerätä laaja aineisto ja kysyä useita asioita. Täsmällisiä tosiasioita tulee kysyä yksinkertaisina kysymyksinä, joko avoimina tai monivalintakysymyksinä. (Hirsjärvi ym. 2009, 195, 197; Hirsjärvi & Hurme 2010, 45.) Kyselyssä oli neljä monivalintakysymystä ja kaksi avointa kysymystä. Yhteensä kysymyksiä oli siis kuusi. Jokaisen kysymyksen jälkeen jätettiin vastaukselle tyhjää tilaa, jotta vastaajat saivat kertoa ja perustella omat mielipiteensä. Näin saimme vastaajilta tarkempaa tietoa kysymistämme asioista.

Lapsitutkimus on tuonut tärkeänä asiana esille lasten oman äänen kuulemisen sekä lasten tiedon arvokkuuden. Tutkimushaastattelun alaikäraja voidaan pitää noin neljässä ikävuodessa, sillä ennen neljättä ikävuotta lapsen kielessä on paljon sellaisia asioita, joilla on vain hänelle ominainen merkityksensä. (Ritala-Koskinen 2001, 146, 149–150;

Hirsjärvi & Hurme 2010, 128–129; Nieminen 2010, 35; Vekalahti, Rutanen, Lagström & Pösö 2010, 14–15.) Tämän perusteella päätimme rajata kyselyyn vastaavien lasten iäksi neljävuotiaat ja sitä vanhemmat lapset. Vanhempien tuli vastata kyselyyn yhdessä omien lastensa kanssa. Kyselyssä oli erikseen oma osio tuettavien perheiden lapsille, jossa kysyimme heidän mielipiteitään toiminnallisesta päivästä hymynaamojen avulla. Hymynaamoja oli kolme erilaista; hymyilevä, neutraali ja surullinen. Kyselyn lopussa lapsilla oli myös mahdollisuus vapaaseen sanaan.

Kyselyssä ensimmäisenä tuli rastittaa, onko vastaaja tuettavan perheen vanhempi vai tukihenkilö. Näin erotimme tuettavien perheiden vanhempien ja tukihenkilöiden vastaukset toisistaan. Toisena kysyimme, millainen toiminnallinen päivä vastaajien mielestä kokonaisuudessaan oli. Tällä kysymyksellä halusimme kartoittaa vastaajien mielipiteitä päivästä. Kolmantena kysyimme toiminnallisen päivän kestosta. Tällä kysymyksellä halusimme tietää, oliko päivän kesto vastaajien mielestä sopiva. Neljännessä kysymyksessä halusimme tietää, kokevatko vastaajat tarvetta vuosittain järjestettävälle yhteiselle toiminnalliselle päivälle.

Viidennessä kysymyksessä halusimme selvittää, minkälaista muuta yhteistä toimintaa vastaajat toivoisivat Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston järjestävän. Yhteistyökumppanimme Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattori ehdotti tätä kysymystä mukaan kyselyyn, sillä hän halusi saada selville, mitä muuta yhteistä toimintaa toivotaan järjestettävän tuettaville perheille ja tukihenkilöille. Kyselyn viimeisessä osiossa vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa vapaasti palautetta toiminnallisesta päivästä. Tämän osion avulla saimme laajemman kuvan siitä, millainen päivä vastaajien mielestä oli. Olimme suunnitelleet kysymykset siten, että ne vastaisivat opinnäytetyömme tarkoitukseen ja tavoitteeseen.

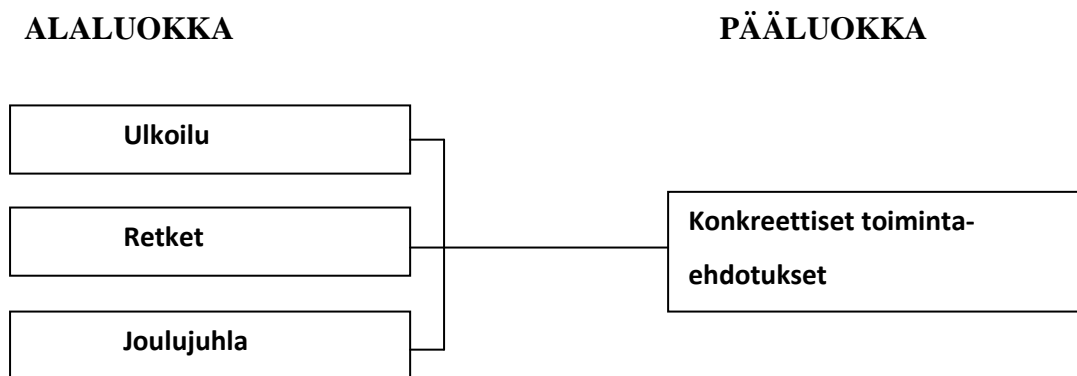
7.2 Aineiston analysointi

Analysoimme aineistomme induktiivisella sisällönanalyysillä. Induktiivinen sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen, joista ensimmäinen on aineiston redusointi eli pelkistäminen, toinen on aineiston klusterointi eli ryhmittely ja kolmas on abstrahointi

eli teoreettisten käsitteiden luominen. Sisällönanalyysissä pyrkimyksenä on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tarkoituksena on järjestää aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon, mutta säilyttää sen sisältämä informaatio. (Kylmä & Juvakka 2007, 116–117; Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–110.)

Analysoinnissa olemme käyttäneet hyödyksi tuettavien perheiden vanhempien ja tukihenkilöiden lausumia tuodaksemme lukijoille konkreettisesti esille heidän vastauksiaan. Lausumissa esimerkiksi V1, V2, V3 ja niin edelleen tarkoittavat ensimmäistä vanhempaa, toista vanhempaa ja kolmatta vanhempaa. T1, T2 ja T3 ja niin edelleen tarkoittavat ensimmäistä tukihenkilöä, toista tukihenkilöä ja kolmatta tukihenkilöä. Esimerkkinä kolmannen vanhemman lausuma: *”Tärkeää oli, että tullessa toivotettiin tervetulleeksi”* (V3).

Kyselyjä analysoidessa ensimmäisenä pelkistimme aineiston, eli kirjoitimme auki saattujen kyselyjen vastaukset. Seuraavaksi ryhmittelimme aineiston muodostamalla alaluokkia samankaltaisista asioista. Lopuksi muodostimme alaluokista yhden teoreettisen käsitteen, eli pääluokan. (Kuvio 1, sivu 31.)

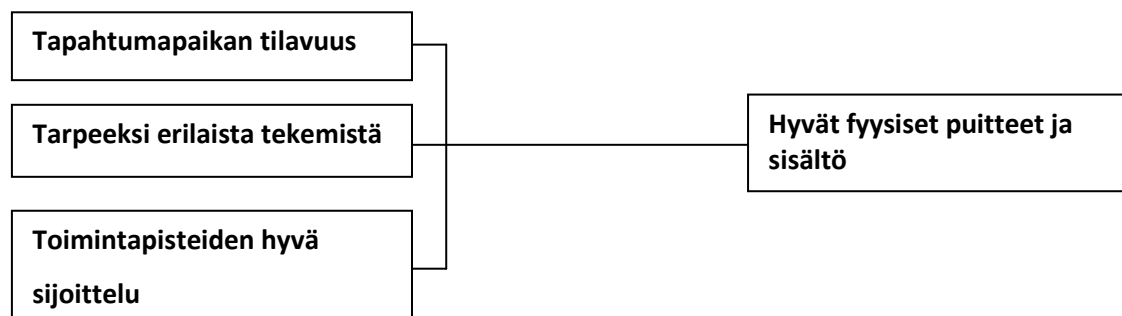
Kuvio 1. Esimerkki aineiston luokittelusta

7.2.1 Toiminnallisen päivän kokonaisuuden arviointi

Kyselyssä ensimmäiseksi pyysimme tuettavien perheen vanhempia ja tukihenkilöitä arvioimaan, millainen toiminnallinen päivä kokonaisuudessa oli. Kaikki vanhemmat pitivät toiminnallista päivää hyvänä tai erittäin hyvänä. Vanhempien antamista palaut-

teista nousi esiin askartelupisteiden monipuolisuus: pisteet koettiin mukaviksi ja ne soveltuivat monenikäisille lapsille. ”Askartelut oli kivoja ja sopi hyvin meidän lapsille” (V1). Kahden tuettavan perheen vanhemman palautteessa koettiin hyvänä tapahtumapaikan tilavuus. (Kuvio 2, sivu 32.)

Yksi tuettavan perheen vanhempi (V5) koki hyväksi muiden tuettavien perheiden kohtaamisen. ”Kiva tavata muita perheitä.” Yhden tuettavan perheen vanhemman palautteessa toivottiin askartelupisteisiin enemmän neuvontaa ja ohjattua toimintaa. Kuitenkin sama vanhempi piti siitä, että oli mahdollisuus toimia vapaasti, eikä ollut väkinäistä yhteistä toimintaa. Vanhempi (V3) taas piti toimintaa hyvin ohjattuna. ”Tunnelma rauhallinen ja hyvin ohjattu”, sama vanhempi piti myös tärkeänä kokemusta siitä, että oli tervetullut toiminnalliseen päivään. ”Tärkeää oli, että tullessa toivotettiin tervetulleeksi.” Kaksi vanhempaa (V2 & V3) kiitteli kakkutarjoilua ja taikuria. ”Kakkukahvit ja taikuri kruunasi päivän.”

Kuvio 2. Tuettavien perheiden vanhempien ajatuksia toiminnallisen päivän kokonaisuudesta

Kaikki tukihenkilöt vastasivat toiminnallisen päivän olleen kokonaisuudessaan hyvä tai erittäin hyvä. Liikunnalliset toimintapisteet, tarjoilu, taikuri ja päivän hyvä toteutus nousivat erityisesti esille tukihenkilöiden palautteista. Kaikki viisi tukihenkilöä, jotka vastasivat toiminnallisen päivän olleen hyvä, olivat myös esittäneet kehittämisehdotuksia perusteluihin. Tukihenkilön (T5) mielestä toiminnallisessa päivässä olisi voinut olla lisää toimintoja vanhemmille lapsille. ”Enemmän tekemistä isommille lapsille.” Yksi tukihenkilö (T6) olisi toivonut ohjattua yhteistä toimintaa. ”Ohjattu leikki ym. puuttui.”

Kaksi tukihenkilöä nosti esiin sen, että toiminnallisen päivän ajankohta olisi voinut olla jokin muu. *”Ajankohta silloin, kun ei ole muita tapahtumia/ juhlapäiviä (esim. syyslokakuussa)”* (T2). Yksi tukihenkilö kaipasi pienille lapsille enemmän virikkeitä. Tukihenkilö (T3) toivoi, että tulevaisuudessa kiinnitettäisiin enemmän huomiota siihen, että tapahtumien osallistujamäärä kasvaisi. *”Lisää panostusta siihen että perheitä tulisi enemmän tilaisuuksiin.”*

Toiminnalliseen päivään osallistuneet kaikki yli neljävuotiaat lapset vastasivat kyselyyn, ja vastauksia tuli yhteensä kuusi kappaletta. Vastanneet lapset olivat iältään 4–8-vuotiaita. Kaikki kuusi vastannutta ympäröivät hymyilevän hymynaaman eli pitivät toiminnallisesta päivästä. Vastaajista kaksi mainitsivat, että mieluisinta toiminnallisessa päivässä oli taikurin esiintyminen. Kasvomaalaus, kivien maalaus sekä pallon potkiminen mainittiin myös vapaassa sanassa.

7.2.2 Päivän keston arviointi

Kyselyn toisessa monivalintakysymyksessä tuettavien perheiden vanhemmat ja tukihenkilöt antoivat palautetta toiminnallisen päivän kestosta. Kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat ja tukihenkilöt kokivat päivän keston olleen sopivan mittainen. Useissa vastauksissa otettiin esille lapsen jaksamisen näkökulma. Päivän kesto ei saisi olla pidempi, sillä tällöin pienemmät lapset eivät jaksaisi keskittyä. Tukihenkilöt kertoivat palautteissaan, että kolmituntinen toiminnallinen päivä oli juuri sopivan pituinen. *”Hyvin ehtii tehdä juttuja, eikä mene koko päivää”* (T5). Päivän rytmitys koettiin onnistuneeksi sekä vanhempien että tukihenkilöiden vastauksissa. Yhden vanhemman (V1) mielestä syöminen rytmitti päivää niin, että lapset jaksoivat keskittyä hyvin päivän ohjelmaan. *”Lapset jaksoivat leikkiä ja aika rytmittyi hyvin syömisten väliin.”* (Kuvio 3, sivu 34.)

Kuvio 3. Tuettavien perheiden vanhempien ja tukihenkilöiden perusteluja toiminnallisen päivän kestosta

7.2.3 Yhteisen toiminnallisen päivän tarpeellisuus

Seuraavaksi kysyimme, kokevatko tuettavien perheiden vanhemmat ja tukihenkilöt tarvetta vuosittaiselle yhteiselle toiminnalliselle päivälle. Kaikki kuusi vanhempaa kokivat tarvitsevansa vuosittaisen yhteisen toiminnallisen päivän. Yhden vanhemman (V1) vastauksesta kävi ilmi, että vastaavia tapahtumia kaivattaisiin lisää. ”*Mukava tapahtuma. Olis kiva tulla toistekin.*” Yksi vanhempi (V5) toi vastauksessaan esille sen, että yhteinen toiminta voisi olla myös jotain muuta. ”*Tai jokin muu vastaava tapaamistilaisuus.*” (Kuvio 4, sivu 34.)

Kuvio 4. Tuettavien perheiden vanhempien perustelut vuosittaisen yhteisen toiminnallisen päivän tarpeellisuudesta

Neljä kuudesta tukihenkilöstä vastasi kokevansa tarvetta vuosittaiselle yhteiselle toiminnalliselle päivälle, ja kaksi tukihenkilöä ei osannut sanoa mielipidettään. Tukihenkilöt kertoivat perusteluissaan toiminnallisen päivän olevan hyvä idea. ”*Puuhapäivä oli mahtava idea! ... jokavuotinen tapahtuma olisi mukava*” (T4). Kaksi

tukihenkilöä perustelivat toiminnallisen päivän tarpeellisuutta sillä, että perheet pääsevät tapaamaan toinen toistaan. ”Hyvä idea saada vanhemmat kohtaamaan toisiaan” (T1).

7.2.4 Toiminnallisen päivän kehittämisehdotukset

Kyselyn avoimessa kysymyksessä pyysimme tuettavien perheiden vanhempia ja tukihenkilöitä kertomaan, minkälaista muuta yhteistä toimintaa he toivoisivat Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston järjestävän. Puolet vanhemmista ja neljä kuudesta tukihenkilöstä vastasi kyselyn viidenteen kysymykseen. Tuettavien perheiden vanhemmat ehdottivat erilaisia yhteisiä toimintoja siitä, minkälaista yhteistä toimintaa Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimisto voisi järjestää. Yksi vanhempi ehdotti erilaisia yhteisiä toimintoja ulkona. ”Ulkoilujuttuja, retkiä, kalliimpaa omavastuulla, esim. Oulu-laivaristeily” (V2). Yksi vanhempi ehdotti talveksi mäenlaskua ja makkaranpaistoa.

Kyselyssä kolme tukihenkilöä vastasi toivovansa lisää tilaisuuksia, joissa tuettavat perheet ja tukihenkilöt tapaisivat toisiaan. ”Tällaisia vastaavia tapahtumia, joihin voisi osallistua tukihenkilöt ja perheet vanhempineen” (T4). Yksi tukihenkilö toivoi vastauksessaan retkipäivää tai tutustumiskäyntiä jonnekin toiminnallisen päivän sijasta tai sen lisäksi.

8 TOIMINNALLISEN PÄIVÄN ARVIOINTI

8.1 Opinnäytetyön tekijöiden arviointi

Aloimme jo hyvissä ajoin keväällä 2012 suunnitella toiminnallista päivää. Toiminnallisen päivän järjestämisen jälkeen ymmärsimme, kuinka tärkeitä on suunnitella tapahtumia hyvin etukäteen. Haasteellisinta toiminnallisen päivän suunnittelussa oli erilaisten toimintapisteiden kehittäminen ja niiden soveltuminen monen ikäisille lapsille. Toimintapisteiden tuli olla myös innostavia, jotta lapset motivoituisivat kokeilemaan erilaisia toimintoja. Onnistuimme saamaan useita erilaisia toimintapisteitä päivään ja niitä oli riittävästi.

Tapahtuman suunnittelu oli meille molemmille uusi asia, mutta olimme kuitenkin valmistautuneet siihen, että toiminnallisen päivän suunnittelu on aikaa vievää. Päivän suunnittelua helpotti se, että kävimme aiemmin tutustumassa Luovin liikuntasaliin ja muihin tiloihin. Käynnin jälkeen oli helpompaa suunnitella päivää, kun tiesimme, millaiset tilat käytössämme olisi ja mitä välineitä siellä oli jo ennestään. Alkaessamme etsiä budjettime sopivaa esiintyjää yllätyimme, kuinka hankalaa sellainen oli löytää. Saimme kuitenkin taikurilta tarjouksen, joka sopi talousarvioomme. Talousarviointilomakkeen teko oli haasteellista, koska oli vaikea arvioida, kuinka paljon tulisimme tarvitsemaan rahaa toiminnallisen päivän järjestämiseen. Onnistuimme kuitenkin hyvin arvioimaan kaikki kulut ja saimme arvioidulla summalla kaikki tarvitsemamme välineet ja tarvikkeet.

Alun perin suunnitelmana oli mennä laittamaan tiloja kuntoon jo toiminnallista päivää edeltävänä iltana, mutta Luovin liikuntasali oli iltakäytössä, joten se ei ollut mahdollista. Tämän vuoksi menimme aikaisemmin toiminnallisen päivän aamuna laittamaan tiloja valmiiksi. Olimme alkuun hieman epävarmoja siitä, ehdimmekö saamaan kaikki valmiiksi ja riittäisikö tila toimintapisteille vai olisiko niitä liian vähän salin kokoon nähden. Alkaessamme sijoittaa toimintapisteitä saliin huomasimme tilan olevan sopiva, ja lapsille jäi hyvin tilaa vapaaseen liikkumiseen.

Mieleisimmät toimintapisteet olivat arviomme mukaan korttitemput, kasvomaalaus, kivien maalaus ja askartelupisteet. Päivän kuluessa huomasimme, että pienemmille lapsille oli niukasti toimintaa. Onneksi olimme puhaltaneet ylimääräiset ilmapallot lasten käyttöön, sillä pienemmät pitivät niillä leikkimisestä. Väritys-, piirustus- ja tarkkuusheittopisteissä oli vähiten kävijöitä, ja näin ollen ne olisivat voineet jäädä päivästä kokonaan pois.

Osallistujat pitivät kovasti toiminnallisen päivän tarjoilusta ja koimme sitä olevan riittävästi. Yllätysesiihtyjän eli taikurin esitys oli onnistunut. Lapset pitivät esityksestä kovasti, ja se oli hyvin suunniteltu kohderyhmälle sopivaksi. Esityksen kesto oli myös riittävän lyhyt: näin perheen pienemmät jaksoivat keskittyä hyvin esityksen loppuun saakka. Esityksen kruunasi se, että taikuri teki ilmapallohahmoja lapsille kotiin vietäväksi. Elämysten lisäksi lapsille jäi myös konkreettinen muisto päivästä.

Kolme tuntia oli riittävä aika toiminnallisen päivän kestoksi. Lapset jaksoivat hyvin leikkiä ja toimia eri pisteissä toiminnallisen päivän loppuun asti. Päivän rytmitys oli onnistunut, sillä lapset eivät päässeet missään vaiheessa kyllästymään. Päivässä meitä jäi harmittamaan niiden tukihenkilöiden puolesta, joilla ei ollut tuettavan perheen lapsia mukana, sillä päivän ohjelma oli suunnattu ensisijaisesti lapsille.

Olimme yhteydessä Oulun paikallislehtiin toiveena saada ainakin yksi paikallislehti paikalle tekemään toiminnallisesta päivästä lehtiartikkelin. Yhteydenotoista huolimatta lehdistön edustajia ei saapunut paikalle. Koimme sen menetyksenä, sillä tukihenkilötoiminta on uutta Oulun alueella ja sen myötä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tukihenkilötoiminta olisi voinut saada lisää näkyvyyttä.

Kyselyn vastauksista saimme selville sellaisia näkökulmia, joita emme olleet itse ajatelleet. Toiminnallinen päivä antoi paljon varsinkin niille tuettaville perheille ja tukihenkilöille, jotka osallistuivat päivään yhdessä, sillä vanhemmat näkivät, miten tukihenkilöt toimivat heidän lastensa kanssa. Tukisuhteessa vanhemmat usein poistuvat paikalta tukihenkilön tullessa viettämään aikaa lasten kanssa.

Toiminta ja ohjelma päivässä voivat vaihdella vuosittain, esimerkiksi jonkun teeman mukaan. Olemme luoneet Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tukihenkilötoimintaan yhdenlaisen mallin siitä, millainen toiminnallinen päivä voisi tulevaisuudessa olla. Kyselyn avulla saimme selville, että tuettavat perheet ja tukihenkilöt toivovat vuosittaisen yhteisen toiminnallisen päivän järjestämistä ja lisää vastaavanlaisia yhteisiä tapaamisia. Kyselyyn vastanneet esittivät konkreettisia ehdotuksia siitä, millaista muuta yhteistä toimintaa he haluaisivat järjestettävän.

Kokonaisuutena toiminnallinen päivä onnistui hyvin. Luovin oppilaitos oli sijainniltaan keskeisellä paikalla ja tilana hyvä toiminnallisen päivän järjestämiseen. Olemme jälkeinpäin miettineet, olisimmeko voineet tehdä jotain toisin päivän suunnittelussa ja toteutuksessa. Osallistujien vähäisen määrän takia jäimme pohtimaan, olisimmeko voineet saada enemmän tuettavia perheitä ja tukihenkilöitä mukaan, esimerkiksi houkuttelevammalla kutsulla, järjestämällä toiminnallinen päivä jonain muuna ajankohtana tai lähettämällä kutsukirjeet aikaisemmin keväällä 2012.

8.2 Yhteistyökumppanin ja rahoittajan arviointi

Oman arvioinnin tueksi on myös hyvä kerätä palautetta kohderyhmältä, ettei arvio jäisi subjektiiviseksi. Palautteessa on hyvä kysyä esimerkiksi tapahtuman onnistumisesta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 155.) Näin ollen pyysimme yhteistyökumppaniltamme Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattorilta ja rahoittajaltamme Pelastakaa Lapset ry:n Oulun paikallisyhdistyksen puheenjohtajalta vapaamuotoista kirjallista arviointia toiminnallisesta päivästä sekä pidimme yhteenvetopalaverin toiminnallisen päivän järjestämisen jälkeen. Oli tärkeää saada oman arvioinnin lisäksi myös muiden mielipiteitä toiminnallisesta päivästä.

Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattori antoi positiivista palautetta hyvin etukäteen suunnitellusta toiminnallisesta päivästä. Olimme hänen mielestään ottaneet tarkasti kaikki asiat huomioon suunnitteluvaiheessa. Toiminnallinen päivä sujui hänen mielestään loistavasti, sillä tekemistä oli riittävästi kaikenikäisille. Toimintapisteet innostivat jopa aikuisia. Ehkäisevän työn koordinaattori

piti toiminnallisen päivän tilaa riittävän suurena ja hänen mielestään tila käytettiin kokonaan hyödyksi. (Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 16.8.2012.)

Ehkäisevän työn koordinaattori piti toiminnallisen päivän ohjelmaa hyvin suunniteltuna, ja päivän kohokohtaa, taikurin esiintymisaikaa, hyvänä päivän lopussa. Hänen mielestään päivässä oli tasapainoisesti sekä omatoimista että ohjelmoitua ohjelmaa, mutta hän olisi toivonut ohjelmaan lisäksi lasten leikittämistä ja laulattamista esimerkiksi jonkun kitaristin johdolla. Pikkaraisen mielestä olimme hoitaneet tavaroiden hankkimisen, ostokset ja lainaamiset erittäin hyvin. Olimme myös toiminnallisen päivän jälkeen olleet aktiivisesti mukana siivoamisessa, paikkojen järjestelyssä ja tavaroiden palauttamisessa. (Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 16.8.2012.)

Toiminnallisen päivän jälkeen ehkäisevän työn koordinaattorille oli tullut kyselyjä heilittä, jotka eivät päässeet osallistumaan päivään, voitaisiinko toiminnallista päivää järjestää uudelleen. Pikkarainen on kiitollinen järjestämästämme toiminnallisesta päivästä ja toivoo, että päivä jäisi vuosittaiseksi tapahtumaksi. (Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 16.8.2012.)

Oulun Pelastakaa Lapset ry:n paikallisyhdistyksen puheenjohtaja piti suunnittelemaamme ja toteuttamaamme toiminnallista päivää tuettaville perheille ja tukihenkilöille onnistuneena. Hänen mielestään toimintapisteitä oli monenlaisia ja niiden suunnittelussa ja toteutuksessa oli otettu hyvin huomioon eri-ikäiset lapset ja heidän taitonsa. Toiminnallisessa päivässä oli niin kädentaitoa vaativia kuin fyysisiäkin pisteitä. Rahoittajan mielestä korttitemppupiste oli hyvä, ja taikurin esiintyminen oli iloinen yllätys lapsille ja se toimi hienona päätöksenä päivälle. Helinin mielestä otimme järjestäjinä hyvin vastaan päivään osallistuneet ja olimme osanneet rytmittää tarjoilut sopivaan aikaan. Tunnelma tapahtumassa oli hänen mielestään hyvä, mikä kertoi siitä, että ihmiset viihtyivät päivässä. (Helin, henkilökohtainen tiedonanto 2.10.2012.)

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

9.1 Eettisyys

Voidaan sanoa, että sosiaalialan työ on saanut alkunsa etiikkaan ja ihmisoikeuksiin liittyvien kysymysten pohdinnasta. Ammatillisella tasolla eettisyys on kykyä pohtia ja kyseenalaistaa omaa ammatillista toimintaa ja päätöksentekoa sekä sen oikeudenmukaisuutta ja perusteita. (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005, 5–6.) Opinnäytetyön prosessin aikana olemme pohtineet ja kyseenalaistaneet omaa toimintaamme ja tekemiämme valintoja sekä rooliamme toiminnallisessa päivässä. Mietimme, olisiko meidän tullut olla aktiivisempia ohjaamaan osallistujia toimintapisteissä vai oliko osallistujien kannalta hyvä, että pidimme huolta toiminnan yleisestä sujuvuudesta antaen osallistujien toimia vapaasti.

Opinnäytetyön kyselyn vuoksi oli välttämätöntä kiinnittää huomiota tutkimuseetiikkaan. Tutkimuseiikan periaatteita ovat haitan välttäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, rehellisyys, luottamus ja kunnioitus (Kuula 2006, 30; Mäkinen 2006, 171; Kylmä & Juvakka 2007, 147; Tuomi 2007, 145–146.) Otimme periaatteet huomioon kyselyn teossa, analysoinnissa sekä niiden julkistamisessa. Saatekirjeessä ja toiminnallisen päivän tervetulo-puheessa kerroimme kyselyn täyttämisen vapaaehtoisuudesta, sen tarkoituksesta sekä annoimme neuvoja kyselyyn vastaamiseen. Toinen meistä kävi myös kertomassa henkilökohtaisesti Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen alue-toimiston tukihenkilöiden tapaamisessa toiminnallisesta päivästä. Tällä halusimme luoda rehellisen ja luottamuksellisen suhteen tukihenkilöihin. Yhteistyökumppanimme kysyi lupaa julkaista valokuvia opinnäytetyössä niiltä toiminnallisen päivän osallistujilta, jotka esiintyvät kuvissa.

Osallistujilla on oikeus edellyttää tutkijoilta vastuuntuntoa ja luottamuksellisuutta: luvattuja sopimuksia on noudatettava eikä rehellisyyttä tulisi vaarantaa tutkimuksessa (Mäkinen 2005, 188; Mäkinen 2006, 148–149; Tuomi 2007, 146). Olemme tehneet Pelastakaa Lapset ry:n kanssa tutkimuslupahakemuksen. Sopimusta on noudatettu, eikä näin ollen tutkimuksen rehellisyyttä ole vaarannettu. Olemme olleet opinnäytetyöpro-

sessissa vastuuntuntoisia ja rehellisiä emmekä ole työssämme plagioineet eli kopioineet toisten tekstiä, ideoita ja ajatuksia.

Kyselyjä analysoidessa olemme huomioineet osallistujien näkemyksiä ja ajatuksia oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. Toimme avoimesti esiin kyselyiden vastauksista niin hyvät kuin rakentavatkin palautteet. Olemme ottaneet opinnäytetyössä huomioon myös yhteistyökumppanimme Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston esittelemällä heidän järjestöään ja kuuntelemalla heidän ajatuksiaan ja toiveitaan opinnäytetyötä koskien. Näin toimimalla olemme osoittaneet kunnioitusta, luottamusta ja arvostusta järjestöä kohtaan. Kerromme myös rehellisesti ja avoimesti tekemästämme yhteistyöstä heidän kanssaan opinnäytetyön raportissa.

9.2 Luotettavuus

Jokaisessa tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, jottei virheitä syntyisi. Luotettavuuteen kuuluu yksityisyyden kunnioittaminen, joka tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistujilla tulisi olla oikeus määrätä, mitä tietoja he antavat tutkimuskäyttöön. Lisäksi tutkimustekstit tulisi kirjoittaa siten, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä tutkimukseen osallistujia. (Kuula 2006, 64; Mäkinen 2006, 114–116; Tuomi 2007, 145–146, 149.) Analysoimme kyselyn vastaukset avoimesti ja rehellisesti sekä olimme tarkkoja työn jokaisessa vaiheessa. Salassapitovelvollisuus on ollut meille tärkeä lähtökohta opinnäytetyötä tehdessämme. Olemme käsitelleet sekä kyselyjä että omia muistiinpanojamme huolellisesti koko prosessin ajan. Toiminnallisessa päivässä otimme huomioon anonymiteetin siten, että kyselyä täytettäessä osallistujan tuli vastata vain, onko hän tuettavan perheen vanhempi vai tukihenkilö. Tämän jälkeen täytetty kysely palautettiin niille tarkoitettuun laatikkoon. Palautelaatikon lähettyvillä oli koko tapahtuman ajan jompikumpi meistä, joten kukaan ei päässyt käsiksi täytettyihin kyselyihin.

Tarkasteltaessa luotettavuutta tulee myös pohtia aineiston keruuta menetelmänä ja tekniikkana sekä aineiston keruuseen liittyviä erityispiirteitä. Tutkimuksen keston ja tutkimuksen raportoinnin tarkastelu on myös olennainen osa, kun puhutaan opinnäytetyön

luotettavuudesta. (Mäkinen 2006, 92–97, 121–123; Tuomi 2007, 151–152.) Opinnäytetyö on pysynyt koko prosessin ajan hyvin aikataulussa. Näin ollen opinnäytetyön raporttia on voinut kirjoittaa kiireettömästi. Kyselyn käyttäminen menetelmänä ja tekniikkana oli hyvä vaihtoehto tälle opinnäytetyölle. Jäimme pohtimaan opinnäytetyön luotettavuuden kannalta sitä, olisiko kyselyt pitänyt jakaa vasta toiminnallisen päivän päätteeksi tai antaa kotiin täytettäväksi. Mietimme myös, vaikuttiko luotettavuuteen se, että osa vastasi kyselyyn kesken toiminnallisen päivän ja tarjoilun aikana. Kotona osallistujat olisivat mahdollisesti voineet miettiä vastauksiaan rauhassa ja ajan kanssa, sillä muutamissa lomakkeissa oli jätetty vastaamatta joko perusteluihin tai avoimiin kysymyksiin. Pohdimme, oliko vastaajilla tarpeeksi aikaa miettiä kysymyksiin vastauksia ja perusteluja päivän aikana. Suurin syy siihen, miksi kuitenkin päädyimme kyselyyn vastaamiseen toiminnallisen päivän aikana, oli pelko vastausprosentin jäämisestä vähäiseksi.

10 POHDINTA

10.1 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisissa opinnäytetöissä kohtaa usein asioita, jotka eivät onnistukaan siten kuin alussa ajatteli. Näin ollen on hyvä miettiä, mitkä tavoitteet jäivät saavuttamatta ja miksi niin kävi. Lisäksi tulisi pohtia, mitä tavoitteita piti muuttaa ja miksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 155.) Toiminnalliseen päivään osallistuneiden tuettavien perheiden ja tukihenkilöiden antamien palautteiden myötä pohdimme opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista.

Opinnäytetyön tavoitteena oli vakiinnuttaa ensimmäistä kertaa järjestettävä yhteinen toiminnallinen päivä vuosittaiseksi tapahtumaksi Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston tuettaville perheille ja tukihenkilöille. Kyselyn avulla saaduista palautteista käy ilmi, että suurin osa kyselyyn vastanneista kokee tarvetta vuosittaiselle yhteiselle toiminnalliselle päivälle. Tästä voimme päätellä, että tuettavat perheet ja tukihenkilöt haluaisivat toiminnallisen päivän vakiinnuttamista yhdeksi vuosittaiseksi Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston toiminnaksi.

Toiminnallisen päivän tavoitteeksi olimme asettaneet tuettavien perheiden ja tukihenkilöiden yhteisöllisyyden edistämisen. Yhteisen toiminnan, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kyselyn vastausten perusteella koemme, että toiminnallinen päivä edisti osallistujien yhteisöllisyyttä. Vuosittaisen toiminnallisen päivän järjestäminen ja muu mahdollinen yhteinen toiminta lisäisi tuettavien perheiden ja tukihenkilöiden yhteisöllisyyttä.

Opinnäytetyöprosessin alussa olimme asettaneet myös itsellemme henkilökohtaisia tavoitteita liittyen opinnäytetyöhön. Tärkeimmäksi tavoitteeksi nostimme sen, että toiminnallinen päivä olisi mahdollisimman mukava ja monipuolinen kokemus päivään osallistujille. Näin ollen panostimme toiminnallisen päivän suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tärkeänä henkilökohtaisena tavoitteena meillä oli itseluottamuksen ja rohkeuden kehittyminen opinnäytetyöprosessin aikana. Koemme, että rohkeutta ja itse-

luottamusta on kertynyt prosessin aikana erilaisten tapaamisten, esitysten ja toiminnallisen päivän järjestämisen myötä.

10.2 Opinnäytetyön merkitys sosiaali- ja kirkonalalla

Opinnäytetyön viitekehyksessä kuvataan muun muassa sosiaali- ja kirkonalan tekemää perhetyötä. Viitekehysten kautta sosiaalialan ammattilaiset voivat saada uutta tietoa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tekemästä perhetyöstä. Tieto yksityisen, järjestöjen ja julkisen sektorin palveluista voi saada eri toimijat huomaamaan yhteistyön merkityksen. Yhteistyö sosiaali- ja kirkonalan ammattilaisten välillä mahdollistaisi moniammatillisen toiminnan lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Eri toimijoiden tieto ja osaaminen täydentäisivät toisiaan ja näin kaikkien osaaminen tulisi hyödynnettyä.

Toiminnallisesta päivästä saatujen kyselyjen vastauksista nousee esiin tarve virkistäväälle ja yhteiselle toiminnalle. Kyselyjen vastaukset voivat saada sosiaali- ja kirkonalan työyhteisöt kehittämään vastaavanlaista toimintaa monenlaisille kohderyhmille. Tämä opinnäytetyö on hyvä esimerkki siitä, että pienikin toiminta riittää eivätkä taloudelliset resurssit välttämättä ole esteenä yhteisen toiminnan järjestämiselle. Opinnäytetyö voi saada sosiaali- ja kirkonalan toimijat ymmärtämään yhteisen toiminnan ja siitä saadun yhteisöllisyyden tunteen tärkeyden. Näin ollen eri toimijat voivat kehittää omaa toimintaansa.

10.3 Produktion hyödynnettävyys ja kehittäminen

Toiminnallisissa opinnäytetyöprosesseissa syntyy usein uusia ideoita ja opinnäytetyö on usein osa isompaa kokonaisuutta. Tämän vuoksi opinnäytetyössä tulisi kertoa mahdolliset jatkosuunnitelmaehdotukset ja ideat toiminnan kehittämiseksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 160–161.) Olemme toiminnallisen päivän järjestämisen jälkeen keskustelleet yhteistyökumppanimme kanssa siitä, kuka toiminnallista päivää tulisi järjestämään jatkossa. Yhdeksi ideaksi nousi se, että toiminnallista päivää ryhtyisi suunnittelemaan ja to-

teuttamaan siihen halukkaat tukihenkilöt yhdessä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattorin kanssa.

Järjestämämme toiminnallinen päivä antoi yhteistyökumppanillemme Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimistolle yhdenlaisen toimintamallin siitä, millaista lapsiperheille suunnattua toimintaa voisi järjestää. Kyselyn vastauksista yhteistyökumppanimme sai konkreettisia toimintaehdotuksia eri vuodelle. Näin yhteistyökumppanillamme on hyvät edellytykset alkaa suunnitella yhteistä toimintaa tuettaville perheille ja tukihenkilöille.

Yhteistyökumppanimme Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston ehkäisevän työn koordinaattori ehdotti tarpeelliseksi jatkotutkimushaasteeksi selvittää Oulun alueella asuvien tuettavien perheiden kokemuksia tukihenkilötoiminnasta. Toisena jatkotutkimushaasteena yhteistyökumppanimme nosti esiin selvityksen tekemisen, jossa kartoitettaisiin esimerkiksi neuvoloiden näkemyksiä tukihenkilötoiminnan tarpeellisuudesta.

LÄHTEET

- Airas, Christel & Brummer, Kaarina 2006. Leikki on ikkuna lapsen sisäiseen maailmaan. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö, 162–183.
- Aronen, Anni 2008. Lastensuojelua vai lasten suojelua. Tutkimushaastattelu kunnan sosiaalitoimen ja seurakunnan diakoniatyön perhetyöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäen toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Asanti, Riitta & Sääkslahti, Arja 2010. Liikunta monipuolisesti päiväkodissa. Teoksessa Riitta Korhonen, Marja-Leena Rönkkö & Julia Arelia (toim.) Pienet oppimassa - Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turku: Uniprint, 85–98.
- Autio, Tuire & Kaski Satu 2005. Ohjaamisen taito - Liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita.
- Bardy, Marjatta 2002a. ”Koko kylä”. Teoksessa Marjatta Bardy, Tarja Heino & Minna Salmi (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 2. painos. Helsinki: Stakes, 61–116.
- Bardy, Marjatta 2002b. Mistä vanhemmuus tehdään? Teoksessa Laura Kolbe & Katriina Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 35–52.
- Björkstrand, Gustav; Heikka, Mikko; Huotari, Voitto; Huovinen, Eero; Paarma, Jukka; Peura, Simo; Pihkala, Juha & Salmi, Samuel 2008. Rakkauden lahja. Piispojien puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja.
- Fedotoff 2012. Diakoniatyöntekijä. Oulujoen seurakunta. Oulu. Sähköpostiviesti 12.3. Vastaanottaja Tiia Pätsi. Tuloste tekijän hallussa.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita.
- Hautamäki, Antti; Lehtonen, Tommi; Sihvola, Juha; Tuomi, Ilkka; Vaaranen, Heli & Veijola, Soile 2005. Yhteisöllisyyden paluu. Tampere: Tammer-Paino.

- Heino, Tarja 2001. Psykososiaalisten palvelujen hajaannuksen aika. Teoksessa Marjatta Bardy, Tarja Heino & Minna Salmi (toim.) 2002. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 2. painos. Helsinki: Stakes, 82–96.
- Helin 2012. Oulun Pelastakaa Lapset ry:n paikallisyhdistyksen puheenjohtaja. Oulu. Sähköpostiviesti 2.10. Vastaanottaja Tiia Pätsi. Tuloste tekijän hallussa.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö - Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Hiilamo, Heikki 2004. Changing family policy in Sweden and Finland during the 1990s. Teoksessa Matti Heikkilä & Mikko Kautto (toim.) Welfare in Finland. Saarijärvi: Gummerus Printing, 123–144.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino: Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hokkanen, Liisa 2003. Vapaaehtoisuus – pala elämää. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.
- Kaikkonen, Risto; Mäki, Päivi, Hakulinen-Viitanen, Tuovi; Markkula, Jaana; Wikström, Katja; Ovaskainen, Marja-Leena; Virtanen, Suvi & Laatikainen, Tiina 2012. Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot. Raportti 16/2012. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Karvonen, Sakari; Moisio, Pasi & Simpura, Jussi 2009. Suomalaisten hyvinvointi ja elinolot 2000-luvulla. Teoksessa Salme Ahlström, Johanna Lammi-Taskula & Minna Salmi (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 20–37.
- Kauppi, Matti & Rautanen, Elina 1997. Oikeus hyvään kotiin – Pelastakaa Lapset ry ja suomalainen lastensuojelutyö 1922–1997. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Kautto, Mikko 1999. Changes in age structure, family stability and dependency. Teoksessa Mikko Kautto, Matti Heikkilä, Bjorn Hvinden, Staffan Marklund & Niels Ploug (toim.) Nordic Social Policy - changing welfare states. London and New York: Routledge, 54-78.
- Keskinen 2012. Johtava diakoniatyöntekijä, Karjasillan seurakunta. Oulu. Sähköpostiviesti 6.3. Vastaanottaja Tiia Pätsi. Tuloste tekijän hallussa.

- Kinnunen, Ulla & Mauno, Saija 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Anna Rönkö & Ulla Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus - Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: PS-Kustannus, 99–118.
- Kirkkolaki 1993/1054, 26.11.1993. Viitattu 22.10.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>
- Korkatti, Sirpa 2010. Ihmisten johtaminen kolmannella sektorilla. Teoksessa Nelli Koivisto, Kai Lehikoinen, Riitta Pasanen-Willberg, Minna Ruusuvirta, Pasi Saukkonen, Pirita Tolvanen & Arsi Veikkolainen (toim.) Kolmannella lähteellä – Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Teatterikorkeakoulu: Kokos palvelut, 169–176.
- Koskiahho, Briitta 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Antti Eskola & Leena Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 15–40.
- Kurunlahti, Salli 2012. Lasten liikunnan tukeminen Vaasan kaupungin päiväkodeissa. Vaasan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka – aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kuusimäki, Kalle 2012. Diakonia kirkon perustehtävänä. Teoksessa Raili Gothoni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karoliina Puuska (toim.) Kantakaa tois-
tenne kuormia - Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Hämeenlinna: Karis-
ton Kirjapaino Oy, 11–48.
- Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Lammi-Taskula, Johanna; Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme 2009. Johdanto. Teok-
sessa Salme Ahlström, Johanna Lammi-Taskula & Minna Salmi (toim.)
Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hel-
sinki: Yliopiston kirjapaino, 11–19.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa
Salme Ahlström, Johanna Lammi-Taskula & Minna Salmi (toim.) Lap-
siperheiden hyvinvointi 2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki:
Yliopiston kirjapaino, 38–49.

- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2010. Lapsiperheiden toimeentulo lamasta lamaan. Teoksessa Marja Vaaramo, Pasi Moisio, Sakari Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Yliopisto kirjapaino, 198–215. Viitattu 24.10.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/8cec7cec-5cf3-4209-ba7a-0334ecdb6e1d>
- Lapsi on osallinen 2008. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissasiakirja. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissiisryhmä 2.painos. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. 12.2.2010./88. Viitattu 24.11.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P3a>
- Latvus, Kari & Elenius, Antti 2007. Auttaminen, diakonia ja teologia. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 11–33.
- Lehtonen, Pauliina 2011. Kylä kaupungissa – Yhteisö kansalaisvaikuttamisen välineenä. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.). Yksilöllinen yhteisöllisyys – avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 197–229.
- Leppiman, Anu 2010. Arjen elämyksiä – leiri- ja elämispohjainen Arkipäivät-perhepalvelu sosiaalisen kokemuksen tuottajana. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Luokkanen, Terhi & Metsänheimo, Elisa 2011. Lapsidiakonia Limingan rovastikunnan seurakunnissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Oulun toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Meidän kirkko - mukana perheiden arjessa 2010. Kirkon perheneuvonnan strategia vuoteen 2016. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisu 2010:1. Viitattu 24.10.2012. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/26454C78D23D2F4AC22577AF003D0C72/\\$FILE/Perheneuvonnan_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/26454C78D23D2F4AC22577AF003D0C72/$FILE/Perheneuvonnan_strategia.pdf)
- Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö i.a. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Viitattu 13.11.2012. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf)
- Mukari 2012. Johtava diakoniatyöntekijä, Tuiran seurakunta. Oulu. Sähköpostiviesti 6.3. Vastaanottaja Tiia Pätsi. Tuloste tekijän hallussa.

- Mäkelä, Jukka 2005. Kosketuksen merkitys lapsen kehityksessä. Suomen lääkärilehti 14/2005. Viitattu 14.11.2012.
http://kotisivukone.fi/files/pirpana2.kotisivukone.com/tiedostot/kosketuksen_merkitys_-artikkeli.pdf
- Mäki-Tuominen, Jaana & Aalto, Päivi 2010. Käsityöllinen luova toiminta lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukena. Teoksessa Riitta Korhonen; Marja-Leena Rönkkö & Juli Aerila (toim.) Pienet oppimassa - Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turku: Uniprint, 111–122.
- Mäkinen, Olli 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Nieminen, Liisa 2010. Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa Hanna Lagström, Tarja Pösö, Niina Rutanen & Kaisa Vekalahti (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Yliopistopaino, 25–42.
- Nivala 2012. Diakonissa, Oulun tuomiokirkkoseurakunta. Oulu. Sähköpostiviesti 6.3. Vastaanottaja Tiia Pätsi. Tuloste tekijän hallussa.
- Nuorisolaki 2006/72, 27.1.2006. Viitattu 25.11.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Nuori Suomi - iloa liikkeelle 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille. Viitattu 20.11.2012.
[http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja\(kevyt\)_08.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja(kevyt)_08.pdf)
- Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a.a. Lapset ja varhaisnuoret. Viitattu 24.10.2012. http://www.oulunseurakunnat.fi/lapset_esittely
- Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a.b. Perheasian neuvottelukeskus. Viitattu 1.3.2012. <http://www.oulunseurakunnat.fi/parisuhdeongelmat>
- Paasivaara, Leena & Nikkilä, Juhani 2010. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia. Helsinki: Nord Print Oy.
- Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2006. Vapaaehtoiset tukihenkilöt lapsiperheiden arjen helpottajina. Eppu-projektin loppuraportti. Forssa: Forssan kirjapaino. Tuloste tekijän hallussa.
- Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012a. Keitä me olemme. Viitattu 4.2.2012.
<http://www.pelastakaalapset.fi/jarjesto/keita-me-olemme/>

- Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012b. Pelastakaa Lapset ry:n toimintastrategia 2013–2014. Viitattu 26.11.2012. <http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/ba06736e32e7883e84b3dabf7143dd2d/1353921456/application/pdf/907313/Toimintastrategia%202013-1014.pdf>
- Pelastakaa Lapset - Rädda barnen 2012c. Tukihenkilötoiminta. Viitattu 23.10.2012. <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/tukihenkilotoiminta/>
- Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä – tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveystoimintojen vapaaehtoisuudesta. Avustustoiminnan raportteja 23. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 25.11.2012. <http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf>
- Pietilä, Mauri 2002. Liikunta pienten lasten maailmassa. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoidossa - Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö, 199–215.
- Pikkarainen 2012. Pohjois-Suomen Pelastakaa Lapset ry:n ehkäisevän työn koordinaattori. Oulu. Sähköpostiviesti 16.8. Vastaanottaja Tiia Pätsi. Tuloste tekijän hallussa.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Mikkeli: Suomen Piipiseura.
- Raina, Liisa & Haapaniemi Rauno 2007. Yhteisöllinen pedagogia. Tallinna: AS Pakett kirjapaino.
- Ritala-Koskinen, Aino 2001. Lasten haastattelu tutkijan haasteena. Teoksessa Marjatta Kangassalo & Juha Suoranta (toim.) Lasten tietoyhteiskunta. Vammalan kirjapaino Oy: Vammala, 145–169.
- Rundgren, Marjo 2008. Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma (ylempi AMK). Opinnäytetyö.
- Rättyä, Lea 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja.
- Rättyä, Lea 2012. Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Raili Gothoni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karoliina Puuska (toim.) Kanta-

- kaa toistenne kuormia - Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy, 80–110.
- Rönkä, Anna & Kinnunen, Ulla 2002. Johdanto. Teoksessa Anna Rönkä & Ulla Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS- Kustannus, 4–11.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti - Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Saari, Juho; Kainulainen, Sakari & Yeung, Anne Birgitta 2005. Altruismi - Antamisen lahja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Saarnio, Tuula 2005. Perhetyö lastensuojelutyössä. Teoksessa Anna-Maija Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) 2009. Lastensuojelu tänään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 240–255.
- Saastamoinen, Mikko 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Karin Filander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Gummerus, 33–66.
- Salmi, Minna 2002. Työelämän vastuu vanhemmuudesta ja lapsuudesta. Teoksessa Marjatta Bardy, Tarja Heino & Minna Salmi (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 2. painos. Helsinki: Stakes, 54–57.
- Salmi, Minna & Säntti, Riitta 2002. Lapsiperheiden tulonsiirrot ovat jääneet jälkeen. Teoksessa Marjatta Bardy, Tarja Heino & Minna Salmi (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 2. painos. Helsinki: Stakes, 41–48.
- Salmi, Minna; Sauli, Hannele & Lammi-Taskula, Johanna 2009. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 78–93.
- Sauli, Hannele 2002. Työ- ja lapsiperheet. Teoksessa Marjatta Bardy, Tarja Heino & Minna Salmi (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 2. painos. Helsinki: Stakes, 48–49.
- Sauli, Hannele & Kainulainen, Sakari 2001. Yhteiskunnan muutos ja lapsiperheet. Teoksessa Maritta Törrönen (toim.) Lapsuuden hyvinvointi - Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Vantaa: Tummanvuoren kirjapaino, 42–57.

- Sauli, Hannele & Salmi, Minna 2001. Suomalainen lapsi ja perhe. Teoksessa Marjatta Bardy, Tarja Heino & Minna Salmi (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 2. painos. Helsinki: Stakes, 23–27.
- Solantaus, Tytti & Pruuki, Heli 2010. Tukea tarvitseva lapsi. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruuki (toim.) Jos iso, vielä pieni - Kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 318–335.
- Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. Ammattieettinen lautakunta. Viitattu 24.10.2012.
http://www.talentia.fi/files/558/1649_Etiikkaopas2005_1_.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2006a. Perhepolitiikka Suomessa. Viitattu 23.10.2012.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=D_LFE-7153.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2006b. Sosiaalihuolto Suomessa. Viitattu 21.11.2012.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=D_LFE-7157.pdf
- Sosiaaliportti 2012a. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 26.10.2012.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>
- Sosiaaliportti 2012b. Esimerkkejä ehkäisevän lastensuojelun toimintamuodoista. Viitattu 26.10.2012.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevalastensuojelu/toimintamuotoja/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Vapaaehtoistyö. Viitattu 25.11.2012.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/8FE4FBB02F400707C2256FEA0041BBC6?OpenDocument&lang=FI>
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2010. Välittävä yhteisö - diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus 2015. Viitattu 13.11.2012.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content401510>
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a. Kirkon perhetyö. Viitattu 25.10.2012. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content386525>

- Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Viitattu 25.11.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>
- Tilastokeskus 2010. Pienituloisuus ikäryhmittäin ja lapsiköyhyys. Viitattu 23.11.2012.
http://www.stat.fi/til/tjt/2008/01/tjt_2008_01_2010-01-26_kat_004_fi.html
- Tuomi, Jouni 2007. Tutki ja lue – johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä - Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Tallinna: Gaudeamus.
- Törrönen, Maritta & Vornanen, Riitta 2005. Lastensuojelun ehkäisevä työ. Teoksessa Anna-Maija Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) 2009. Lastensuojelu tänään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 154–191.
- Valli, Raine 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin – metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus, 103–127.
- Vallo, Helena & Häyrynen, Eija 2003. Tapahtuma on tilaisuus - opas onnistuneen tapahtuman järjestämiseen. Helsinki: Hakapaino.
- Vekalahti, Kaisa; Rutanen, Niina; Lagström, Hanna & Pösö, Tarja 2010. Kohti eettisesti kestävä lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Hanna Lagström, Tarja Pösö, Niina Rutanen & Kaisa Vekalahti (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Yliopistopaino, 10–23.
- Vilka, Hanna & Airaksinen Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vornanen, Riitta 2001. Lasten hyvinvointi. Teoksessa Maritta Törrönen (toim.) Lapsuuden hyvinvointi - Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Vantaa: Tumanvuoren kirjapaino, 43–44.
- Väestöliitto 2007. Perhe kannattaa - Väestöliiton perhepoliittinen ohjelma. Viitattu 23.10.2012.
http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/3dc69f7993241aca1eef1052cd1f783a/1350974125/application/pdf/263809/PP-ohjelma_netiversio.pdf

LIITE 1: Kysely tuettavien perheiden vanhemmille, tukihenkilöille ja lapsille

PALAUTELOMAKE

1. Vastaja : Rastita vaihtoehto.

- 1 Vanhempi
2 Tukihenkilö

2. Millainen puuhapäivä kokonaisuudessaan oli? Rastita vaihtoehto.

- 1 Erittäin hyvä
2 Hyvä
3 Ei mielipidettä
4 Huono
5 Erittäin huono

Perustele vastauksesi:

3. Millainen oli päivän kesto? Rastita vaihtoehto.

- 1 Liian lyhyt
- 2 Sopiva
- 3 Liian pitkä
- 4 Ei mielipidettä

Perustele vastauksesi:

4. Koetko tarvetta vuosittaiselle yhteiselle Puuhapäivälle?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 3 Ei mielipidettä

Perustele vastauksesi:

5. Minkälaista muuta yhteistä toimintaa toivoisit Pelastakaa Lapset ry:n järjestävän?

6. Risut & Ruusut:

Yli neljävuotiaat lapset täyttävät lomakkeen yhdessä vanhempiensa kanssa.
Vastaukset ympyröidään.

Mitä pidit päivästä?

7. Lapsen ikä: ___ vuotta ☺ ☹ ☾

8. Lapsen ikä: ___ vuotta ☺ ☹ ☾

9. Lapsen ikä: ___ vuotta ☺ ☹ ☾

10. Lapsen ikä: ___ vuotta ☺ ☹ ☾

Vapaa sana:

Lämpimät Kiitokset ajastanne ja vastauksistanne! ☺

LIITE 2: Työelämäyhteyskysely

Puuhapäivä (toiminnallinen päivä) pidetään tukihenkilötoiminnan piirissä oleville perheille lapsineen sekä tukihenkilöille. Haluamme edistää lasten ja perheiden hyvinvointia sekä lisätä arjen voimavaroja. Sitä voimme edistää mm. yhteisen, kivan tekemisen kautta. Näemme myös tärkeänä yhteistyön tukihenkilöiden ja perheiden välillä. Toiminnallinen päivä edistää lasten, perheiden ja tukihenkilöiden yhteistyötä.

Puuhapäivän tarve nousi siitä, kun tukihenkilö toiminta alkoi Pohjois-Suomessa keväällä 2011, ihan konkreettisesti syksyllä 2011 ja ajatuksena oli järjestää tukihenkilötoiminnan piirissä oleville perheille yhteinen tapahtumapäivä. Perheet ovat ns. tavallisia lapsiperheitä; yksinhuoltajaperheitä sekä kahden vanhemman perheitä. Useat perheet voivat olla vähävaraisia, joten tällainen tapahtuma on varmasti monelle perheelle erityinen ilo. Ajatuksena oli, että perheet saisivat tukea, iloa ja aktiivisuutta tukihenkilötoiminnan kautta.

Lapsilähtöinen päivä edistää koko perheen yhdessä tekemistä. Vanhemmat voivat saada vinkkejä mitä kaikkea lasten kanssa voi tehdä. Lapsilähtöisen päivän perusajatus on koko perheen toiminta. Kaiken ikäisille lapsille löytyy puuhapäivänä tekemistä. Vanhemmat voivat myös iloita lasten kanssa puuhailusta.

Tukihenkilötoiminta on ehkäisevää lastensuojelutyötä. Ajatuksena on, että voimme tämän toiminnan piirissä oleville perheille järjestää ehkäisevää toimintaakin. Päivään voi osallistua joko koko perhe ja tukihenkilö tai lapset tukihenkilön kanssa mikäli vanhemmat eivät voi osallistua. Tarkoitus on, että puuhapäivä saataisiin vakiinnutettua yhtenä toimintana Pelastakaa Lasten Pohjois-Suomen aluetoimiston tukihenkilötoimintaan. Ideaali ajatus on, että puuhapäivä olisi joka keväinen kiva tapahtuma, jota erityisesti lapset odottaisivat innolla. Toiveena perinteinen, iloinen puuhapäivä.

LIITE 3: Saatekirje

Hei!

Olemme kaksi Oulun Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijaa ja valmistumme jouluna 2012 sosionomi- diakoneiksi. Tutkintoomme kuuluu myös lastentarhanopettajan kelpoisuus. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. Opinnäytetyömme muodostuu yhteisen puuhapäivän suunnittelusta, sen toteutuksesta sekä arvioinnista. Puuhapäivä järjestetään Teille Pohjois-Suomen Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilöille ja tuettaville perheille.

Opinnäytetyömme tavoitteena on vakiinnuttaa puuhapäivä vuosittaiseksi tapahtumaksi, ja sen tarkoituksena on selvittää palautelomakkeiden avulla puuhapäivän tarpeellisuus.

Puuhapäivän lopuksi haluaisimme saada palautelomakkeilla selville Teidän mielteitänne päivästä. Lomakkeessa on muutama monivalintakysymys sekä yksi avoin kysymys. Palautelomakkeet täytetään anonymisti ja ne käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Palautelomakkeisiin vastaaminen on täysin vapaaehtoista, mutta toivomme että mahdollisimman moni Teistä vastaisi. Tällä tavoin saataisiin tietoa esimerkiksi siitä, miten puuhapäivää voisi mahdollisesti kehittää.

Ohessa on kutsu toukokuussa järjestettävään puuhapäivään.

Halutessanne voitte kysyä lisätietoja meiltä opinnäytetyöhömme sekä puuhapäivään liittyen. Kerromme niistä mielellämme lisää.

Terveisin,

Tiia Pätsi

&

Jenni Rahko

Sosionomi- diakoni (AMK) + Ito-
kelpoisuus

Sosionomi- diakoni (AMK) +Ito-
kelpoisuus

tiia.patsi@student.diak.fi

jenni.rahko@student.diak.fi

LIITE 4: Toiminnallisen päivän kutsu

KUTSU YHTEISEEN PUUHAPÄIVÄÄN

Toivotamme Teidät tervetulleiksi tukihenkilöiden ja tuettavien perheiden yhteiseen puuhapäivään lauantaina 12.5.2012 klo.13.00–16.00.

Paikkana on Luovin liikuntasali, osoite on Nahkatehtaankatu 3, 90130 Oulu. Ohessa on karttapala tapahtumapaikasta.

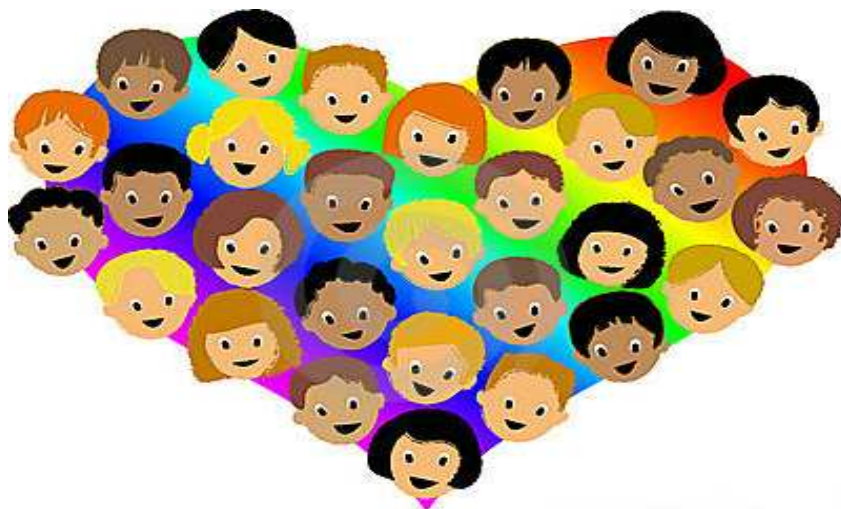
Luvassa on monenlaista toimintaa kuten: kasvomaalausta, askartelua, pelejä sekä yllätysesiiintyjä.

Tarjoamme kaikille osallistujille kakkukahvit äitienpäivän kunniaksi.

Pyydämme Teitä ilmoittautumaan puuhapäivään **tiistaina 8.5 mennessä** Pohjois-Suomen Pelastakaa Lapset ry:n ehkäisevän työn koordinaattorille sähköpostilla osoitteeseen: tiina.pikkarainen@pelastakaaolapset.fi

Ilmoittautumisen yhteydessä kerro myös mahdolliset ruoka-aineallergiat.

Tervetuloa viettämään hauskaa puuhapäivää kanssamme! ☺

LIITE 5: Kuvia toiminnallisesta päivästä

KUVA 1: Kivien maalausta

KUVA 2: Perheen yhdessäoloa

KUVA 3: Kari taikurin esiintyminen

SOPIMUS OPINNÄYTEYHTEISTYÖSTÄ**1. Toimeksiantaja Pelastakaa Lapset ry**

Virasto/laitos/yksikkö
Isokatu 47

Lähiosoite
Oulu

Postitoimipaikka

Rahko

2. Opiskelija(t)

Sukunimi

Lähiosoite
Pätsi

Sukunimi

Lähiosoite

Oulu

Diakin yksikkö
Sosionomi (AMK)+ diakonin ja lastentarhaopettajan kelpoisuus

Tutkintonimike, johon tähtää
Mirva Heikkilä- Tytti & Marja- Liisa Läksy

Työn ohjaaja Diakissa
Toiminnallinen päivä tukihenkilöille ja tuettaville perheille

Opinnäytteen nimi

3. Sopimuksen kohde

Opinnäytetyö suoritetaan tämän sopimuksen liitteenä olevan suunnitelman ja mahdollisen tutkimusluvan mukaisesti. Opiskelijalla on oikeus tehdä aineistosta opinnäytetyö ja julkaista työn valmistuttua opinnäytetyössä esitetyistä tiedoista artikkeleita.

3. Opiskelija sitoutuu

- noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia tutkimuseettisiä ohjeita hyvän tieteellisen käytännön periaatteista
 - vaittovelvollisuuteen
 - käyttämään toimeksiantajalta saamaansa aineistoa vain edellä mainittuun tarkoitukseen
 - olemaan luovuttamatta ja julkaisematta aineistosta yksilöityjä tai yksilöitävissä olevia tietoja.
 - toimittamaan valmiin opinnäytetyön toimeksiantajalle ja mahdollisuuksien mukaan esittelemään opinnäytetyön tuloksia toimeksiantajalle
- Tämä sitoumus on voimassa opinnäytteen valmistuttuakin

5. Toimeksiantaja sitoutuu**Tiina Pikkarainen**

Yhteyshenkilö ja työelämäohjaaja
010 843 5120

Puhelin
tiina.pikkarainen@pelastakaalapset.fi

s-posti

Jenni Maria

Etunimet
jenni.rahko@student.diak.fi

Puh. / s-posti
Tiia Maria

Etunimet
tiia.patsi@student.diak.fi

Puh. / s-posti

- mahdollistamaan aineiston hankinnan
- sitoutuu opastamaan opinnäytteeseen liittyvissä ammatillisissa kysymyksissä
- maksamaan opinnäytteestä aiheutuvia kustannuksia mahdollisen erillisen sopimuksen mukaisesti

6. Opinnäytesopimuksen purkaminen

Toimeksiantaja voi purkaa opinnäytesopimuksen, mikäli opinnäytetyö keskeytyy opiskelijasta johtuvasta syystä. Opiskelija voi purkaa sopimuksen, mikäli opinnäytetyön tekeminen on mahdotonta aineiston saannin ehtyessä tai muusta pakottavasta syystä. Jos opinnäytesopimus purkautuu, opinnäyteaineisto palautetaan toimeksiantajalle.

Tätä sopimusta on tehty kolme samansisältöistä kappaletta, yksi toimeksiantajalle, yksi opiskelijalle ja yksi Diakonia-ammattikorkeakoululle.

Päiväys

Helsingissä

Huhti 2012 kuun 25 pänä 2012

Allekirjoitukset

Toimeksiantajan edustaja

Anne Korpunen

nimenselvennys

Ohjaava opettaja

HANNA-LIISA LAHTI

nimenselvennys

Opiskelija

Jenni Raitio

nimenselvennys

Jenna Helenius

Liitteet

Liitteiden lukumäärä _____

Liitteiden otsikot